TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. **Nr. 11 (200)** **1996 m. kovas**

Šv.Mišios Tautos kančių rūmuose

LPKTS konferencijoje

"Tremtinio" Nr.10 spausdinome LPKTS konferencijos dokumentus. Čia pateikiame trumpą konferencijos darbo aprašymą.

Kovo 2 dieną į LPKTS konferenciją susirinko beveik visų skyrių pirmininkai; dalyvavo Seimo nariai B.Gajauskas ir P.Jakučionis.

Pirmiausia konferencijos dalyviai pasveikino 70-mečio jubiliejų švenčiantį LPKTS prezidentą Balį Gajauską.

Pirmininkaujantis P.Varanauskas susirinkusius paragino aktyviai dalyvauti rudenį vyksiančiuose Seimo rinkimuose - kelti savo kandidatus į Seimą, dirbti rinkimų komisijose.

P.Jakučionis priminė svarbiausius LPKTS programos teiginius.

Konferencijos dalyviai programai pritarė vienbalsiai.

LPKTS tarybos narys R.Vasiliauskas kalbėjo, kad Lietuvoje iškerojęs politinis abejingumas, nemaža inteligentų vengia politinės veiklos. Tuo pasinaudoja tie, kuriems nerūpi Lietuvos savarankiškumas, todėl dar klesti korupcija, nusikalstamumas, valdžios "piramidė" vykdo Lietuvai nenaudingą politiką, vis dar laukia malonių iš Rytų. Kalbėtojas kreipėsi į jauną tremtinių kartą - mūsų vaikus, ragino juos būti aktyvesnius.

P.Jakučionis supažindino su Lietuvos Seime svarstomo Konstitucijos 47-ojo straipsnio pataisomis dėl žemės pardavimo užsieniečiams. Susirinkusieji karštais plojimais pritarė Juozo Enčerio žodžiams, kad "pirmiausia reikia grąžinti tai, kas atimta (t.y. žemė ir namai) buvusiems savininkams, ir tik po to kalbėti apie pardavimą"...

B.Gajauskas susirinkusiems papasakojo apie Seimo darbą ir apie genocido aukų muziejų, apie mūsų Sąjungos poziciją dėl KGB archyvų vadovo. Galbūt naujoji vyriausybė vykdys susitarimą, kad KGB archyvui vadovautų asmuo, kurio kandidatūra būtų iš anksto suderinta su LPKTS.

P.Jakučionis priminė, kad Seime ir Vyriausybėje vis dar ginčijamasi dėl politinių kalinių ir tremtinių statuso. Konferencijos dalyviai vienbalsiai išreiškė nuostatą, kad šis statusas turi būti suteiktas ne tik tiems, kurie gyvuliniuose vagonuose buvo vežami į lagerius ar tremtį, bet ir visiems gimusiesiems tėvų tremties ar kalinimo vietose, visiems rezistencijos dalyviams, visiems okupantų išvarytiesiems iš jų namų, įrašytiesiems į tremiamųjų sąrašus ir pabėgusiems nuo okupantų represijų.

Konferencijos dalyviai priėmė kreipimąsi į Lietuvos vyskupų konferenciją, kad artėjant Kristaus Prisikėlimo šventei, visose bažnyčiose būtų organizuota aukų rinkliava Prisikėlimo bažnyčios Kaune atstatymo darbams finansuoti. Priimtas ir LPKTS pareiškimas dėl Lietuvos Seime svarstomo Tautinių bendrijų įstatymo projekto, kuris prieštarauja Konstitucijai ir Valstybinės kalbos įstatymui. Susirinkusieji nepritarė tokio įstatymo projektui. Taip pat nepritarta ir kai kurių Seimo narių pateiktam įstatymo projektui, kuriuo numatoma panaikinti mokyklose tikybos pamokas ir dorinį ugdymą.

Konferencijos dalyviai yra įskaudinti Prezidento teikiamais aukščiausiais apdovanojimais tiems asmenims, nuo kurių tyčiojimosi mes, politiniai kaliniai ir tremtiniai, kentėjome. Vienbalsiai nepritarta skirti Valstybines pensijas buvusiems okupantų kolaborantams, taip pat buvusių KGB darbuotojų apdovanojimams Lietuvos ordinais.

Kalbėta ir apie Klaipėdoje įvyksiančią Dainų šventę; šventės organizatoriai paragino visus politinių kalinių ir tremtinių chorus aktyviai dalyvauti.

LPKTS tarybos narys K.Balčiūnas kal-

Nukelta į 2 psl.

Istorinis įvykis

Buvusieji KGB rūmai yra žinomi kaip architektūrinis XIXa. pabaigos - XXa. pradžios paminklas ir kaip okupantų vykdytų represijų prieš Lietuvos gyventojus centras.

Rūmų pagrindinis korpusas palei Gedimino gatvę pradėtas statyti 1988m. ir baigtas 1989m. Ši vieta XIXa. vadinta Lukiškių priemiesčiu. Tai vienas seniausių Vilniaus priemiesčių. Žinomas jau XIVa. pabaigoje, Vytautui čia apgyvendinus totorius.

Iki 1915m. šiuose rūmuose buvo Rusijos apygardos teismas ir "ochranka". Per Pirmąjį pasaulinį karą, rusus išstūmus iš Vilniaus, rūmuose šeimininkavo vokiečiai. Lenkams sulaužius Suvalkų sutartį ir

gen.Želigovskio kariuomenei okupavus Vilniaus kraštą, nuo 1921m. rūmuose veikė lenkų Apygardos ir Apeliacinis teismas. Apygardos teisme buvo baudžiamasis ir civilinis skyrius, prokuratūros valdyba, ipotekos skyrius, notarai, teismų vykdytojai, tardymo skyrius ir teisėjai.

Per Antrąjį pasaulinį karą, vokiečių okupacijos metais, šiame pastate buvo įsikūrusi vokiečių policijos valdyba.

1940-1941m. pastatu naudojosi sovietinės valdžios saugumo organai NKVD ir KGB. Sovietams perėmus šį pastatą, jo rūsiai, skirti sargams, sandėliams ir archyvams, tapo kalėjimo kameromis.

Nuo 1944m. prasidėjo žiauriausias šių rūmų istorinis laikotarpis. KGB voratinklis iš šių rūmų apraizgė visą Lietuvą. Šimtai jo gijų tęsėsi į Maskvą, kur laisvės, lygybės ir brolybės šūkiais prisidengę Stalinas ir Berija kūrė Lietuvos amžino pavergimo ir sunaikinimo planus. Šiuose rūmuose įsikūrusi KGB, vietos kolaborantų padedama, organizavo ir vykdė masinius gyventojų trėmimus į Sibirą, kankino ir žudė geriausius Lietuvos žmones. Apie tai liudija tūkstančiai šiuose rūmuose išlikusių dokumentų ir KGB aukos, slaptai palaidotos Tuskulėnų dvaro parke. Apie buvusį KGB kalėjimą, kuriame nukankinta ir sušaudyta apie 800 žmonių, buvo daug kalbama ir rašoma ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Buvo siūloma išleisti specialų leidinį ir platinti jį užsienyje, kad pasaulis pamatytų ir suprastų, ant kokių pamatų buvo statomas komunizmas ir kiek nuo jo idėjų kentė Lietuvos žmonės.

Baigus šio pastato pirmo aukšto kapitalinį remontą, protesto akcijos "KGB archyvai į švarias rankas" dalyviai vestibiulyje pastatė Švenč.Mergelės Marijos altorėlį, prie kurio nuo 1996m. sausio 21-osios dienos renkasi buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Sausio 13-osios brolijos nariai, gieda ir meldžiasi už žuvusius tėvus, brolius ir seses. O sausio 28d. aukotos šv.Mišios už nukankintus šiuose rūmuose ir visoje Lietuvoje kovotojus už Lietuvos laisvę. Šv.Mišias aukojo ir pamokslą pasakė buvęs šių rūmų kalinys ir aktyvus kovotojas už Lietuvos laisvę mons.A.Svarinskas. Po šv.Mišių per visus buvusių KGB rūmų aukštus nuaidėjo "Marija, Marija... išgelbėk mus nuo priešo baisaus" ir Lietuvos himnas. Mons.A.Svarinskui padėkojus už šv.Mišias ir pasveikinus jį su gimtadieniu, įteiktos gėlės ir Sausio 13-osios brolijos paveikslas "Dievui ir Tėvynei". Sugiedota "Ilgiausių metų". Seimo narys P.Jakučionis gausiai susirinkusiems vilniečiams papasakojo apie Lietuvos vyriausybės ir bankų krizę.

Per visą Tautos kančių rūmų egzistavimo laikotarpį pirmą kartą šiame pastate buvo aukotos šv.Mišios už nukankintus ir sušaudytus Lietuvos žmones. Šis istorinis įvykis dar kartą priminė, kad tik Nepriklausoma Lietuva gali apsaugoti savo gyventojus nuo okupantų savivalės, nuo žiaurumų, kankinimų ir žudymų.

Stasys ŽUKAS

Lietuvos Vyskupų Konferencijai

Mes, Lietuvos politiniai kaliniai ir tremtiniai, kreipiamės į Jūsų Ekscelencijas su prašymu - artėjant Kristaus Prisikėlimo šventei, visose Lietuvos bažnyčiose organizuoti rinkliavas, apie tai iš anksto paskelbus tikintiesiems, ir visas tuomet surinktas aukas perduoti Paminklinės Prisikėlimo bažnyčios atstatymo komitetui, nes ši bažnyčia - mūsų valstybingumo simbolis.

Tikimės, kad Lietuvos tikintieji nebus abejingi mūsų Tautos Prisikėlimo šventovės statybai.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

LPKTS konferencijoje

(atkelta iš 1 psl.)

bėjo apie "Tremtinio" laikraštį, pageidavo, kad jame atsispindėtų mūsų tautos praeitis, jos kančios. Kvietė parašyti LPKTS skyrių istoriją, surinkti pastatytų paminklų nuotraukas ir visa tai pristatyti į "Tremtinio" redakciją.

Su dideliu dėmesiu susirinkusieji išklausė Mokslo ir enciklopedijų leidyklos redaktorės Aldonos Juodvalkytės- Suščenkienės pranešimą apie rengiamą "Tremties ir kalinimo vietos" enciklopedinio žinyno II dalies leidimą. Redaktorė kvietė, kad buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai aprašytų savo tremties ir kalinimo vietas.

Apie tremtinių jaunimo veiklą kalbėjo Vytautas Bičiūnas. Jis kvietė visuose skyriuose burti tremtinių vaikus, ruoštis jų suvažiavimui, numatomam gegužės ar birželio mėn. Kaune, prašė LPKT sąjungai pranešti dalyvių skaičių.

LPKTS tarybos narė socialiniams reikalams Aldona Juškevičienė prašė skyrius pristatyti į LPKTS tinkamai užpildytas narių įskaitos korteles.

Raseinių skyriaus pirmininkas A.Vizbaras pakvietė ruoštis rugpjūčio 3d. įvyksiančiai Rezistencijos šventei Ariogaloje.

Tarybos pirmininkas A.Lukša informavo apie rezistencijos dalyvio pažymėjimų gavimo tvarką. Įkalinimo ar trėmimo išvengę buvę rezistencijos dalyviai turėtų parašyti apie savo partizaninę veiklą, užpildyti atitinkamą anketą, pridėti dvi nuotraukas, taip pat dviejų žmonių raštiškus paliudijimus, patvirtintus LPKTS skyrių pirmininkų parašais ir antspaudais, LPKTS skyriaus protokolo išrašą ir visa tai pristatyti Rezistentų teisių komisijai *Vilniuje, Gedimino pr.40, Simonui NARBUTUI (tel. Vilniuje 613805).*

Vincas LOZORAITIS

Keisti gaisrininkai

Prienų laikraštyje "Gėlupis" "iniciatyvinė grupė" straipsnyje "Vienybės paieškos" ieško vienybės. Kas nežino, kad vienybėje galybė. Bet, kaip sakoma, lazda turi du galus. Yra juk tokių "gaisrininkų", kurie daug šaukia "Gesinkim!", bet iš tikrųjų tik trukdo, nes laukia, kad pastatas sudegtų iki pamatų. Tokie gaisrininkai, man atrodo, ir yra toji "iniciatyvinė grupė", pilanti į liepsną ne vandenį, bet benziną.

Kaltindami LPKTS politinio nuovokumo stoka, kaltindami net nesėkmingu (?!) pasirodymu savivaldybės rinkimuose, patys Prienų iniciatoriai, važinėdami po kaimus, drumsčia vandenį, tikėdamiesi jame šiokio tokio laimikio. Nemanau, kad jiems pasiseks. Esame matę visokių vienytojų. Išmokome juos atpažinti. O Prienų politiniai kaliniai ir tremtiniai įstengs savo jėgomis vykdyti LPKTS uždavinius.

Pijus TAMOŠAITIS

Prienai

Komisija dėl buvusių KGB rūmų

Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos iniciatyvos dėl buvusių KGB rūmų nelieka be pėdsakų. Neseniai buvo sudaryta komisija, kuriai pavesta parengti nuostatas dėl tų rūmų tolesnio naudojimo. Kaip žinome, rūmų dalyje įsikūrė Lietuvos apeliacinis teismas ir Vilniaus apygardos teismas. Kitoje rūmų dalyje teks išsaugoti autentišką čekistų "darbo" aplinką, įrengti bolševikinio teroro atminties muziejų. Tai ir turės numatyti komisija, kuri pasiūlymus pateiks vyriausybei per mėnesį laiko. Komisijai vadovaus Valstybinės paminklosaugos komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė, į ją paskirti Seimo nariai Balys Gajauskas, Povilas Jakučionis, Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas Vytas Milius, Lietuvos istorijos instituto direktorius Antanas Tyla, kiti asmenys.

Ko siekia Rudaminos klebonas?

Jau buvo rašyta apie beprecedentinį atvejį - paminklo pastatymą komunistui Rudaminos (Lazdijų rajonas) bažnyčios šventoriuje. Rodytas reportažas ir per televiziją "Nakvišos" laidoje. Bet aistros miestelyje netyla, jos išsiplėtė net už rajono ribų ir buvo apsvarstytos Vilkaviškio vyskupijos kunigų taryboje bei rajono politinių organizacijų.

Nustatyta, kad pažeisti valstybiniai įstatymai, Bažnyčios kanonai, krikščioniškosios moralės normos. Įstatymai reikalauja visus statinius derinti su savivaldybės architektu ir sutvarkyti visus reikalaujamus dokumentus. Tai nebuvo padaryta, todėl paminklo pastatymas šiuo atveju įvardijamas kaip savavališka statyba.

Bažnytiniai kanonai labai griežtai reglamentuoja bažnyčios ir šventoriaus tvarkymą, statybas bei laidojimą šventoriuje ir leidimų tai daryti tvarką. Kadangi ji buvo pažeista, Vilkaviškio vyskupijos kunigų taryba nusprendė paminklą komunistui iškeldinti už Rudaminos bažnyčios šventoriaus ribų. Tačiau klebonas V.Rudzinskas šio sprendimo nevykdo.

Susirinkusios Lazdijų rajono dešiniosios politinės organizacijos konstatavo, kad savavališkai pastatęs šventoriuje komunistui paminklą kunigas V.Rudzinskas supriešino parapijiečius, pažemino Lietuvos kankinio kunigo J.Zdebskio atminimą (jis palaidotas tame pačiame šventoriuje) ir pažeidė krikščioniškąją moralę. Be to, jis nevykdo Kunigų tarybos sprendimo. Toks kunigo elgesys ne tik kelia susirūpinimą, bet ir reikalauja jį įvertinti. Apsvarsčius šį poelgį bei V.Rudzinsko iškėlimo iš Garliavos priežastis, nutarta prašyti vyskupų iškelti kunigą V.Rudzinską iš Lazdijų rajono.

Tokį sprendimą padarė Lazdijų raj. Sąjūdžio taryba, konservatoriai, krikščionys demokratai, politiniai kaliniai ir tremtiniai, tautininkai, Šaulių sąjungos Lazdijų kuopa bei Ūkininkų sąjungos skyrius.

Rūta GAJAUSKAITĖ

Spaudos apžvalga

Klivlendo "Dirva" spausdina Vytauto Čekanausko, Garbės generalinio konsulo mintis apie išeivijos ir Lietuvos santykius:

"Kas nors pasakys, kad bandome Lietuvai padėti, bet ji į tą pagalbą nenoriai žiūri. Daug kas jau grįžo nusivylę, kad buvo nesuprasti ar nepriimti. Taip, tai tiesa, bet argi nebuvo priežasčių, kurios pateisino tokį vietinių lietuvių elgesį? Ar tikrai visi į Lietuvą važiavo su šviečiančiais kredencialais, įrodančiais jų tinkamumą teikti savo patarimus? Juk patarėjas turi būti ne tik savo rūšies žinovas - specialistas, bet ir diplomatas. Už gerą patarimą ne visuomet ateina pagyrimas, kai tuo tarpu už blogą atsakas atlekia žaibo greičiu. O ar visi užsienio lietuviai buvo tinkamai pasiruošę dirbti tokiose sąlygose? Kodėl turi būti galvojama, kad užsieninė prekė yra daug geresnė už vietinę? Juk ir užsienyje ne vien angelai ar išminčiai gyvena, apie ką jau ne vieną kartą yra rašiusi didžiausia kritikė - spauda. Turint tokią pagalbą koordinuojančią organizaciją būtų galima daugelio nesusipratimų išvengti. Tai padaryti dar nėra per vėlu ir dabar.

Girdisi priekaištai, kad užsienio lietuviai neprileidžiami arčiau prie valstybės vairo. Latvijoje ir Estijoje esą kitaip, todėl jie ir geriau gyvena. Bet ar tikrai taip yra? Ar tikrai žolė žalesnė už kaimyno tvoros? Kur šiandien yra užsienio latviai ir estai, ankstesnėse vyriausybėse turėję ministerių ar kariuomenės vado vietas? Ar dėl tų asmenų pakeitimo girdėjome grąsinimų iš užsienyje gyvenančių jų tautiečių, jog tokios Latvijos ar Estijos jie daugiau nerems?"

* * *

"Dienovidyje" P.Tamušis iš Panevėžio rašo apie visuomenę jaudinančias valstybinių švenčių problemas:

"Miesteliuose gatvės kasdieniškos, tik pagal įsakymą iškeltos vėliavos. Trys vėliavų stiebai prie mokyklos, pastatyti dar sovietiniais metais, tušti. Vėliava glaudžiasi prie kampo.

Kas tai? Tingumas ar savotiškas nusistatymas? Gal savo abejingumu, neveiklumu ketiname išugdyti visuomeniniam, kolektyviniam gyvenimui jautrius savo vaikus? Ir taip visame rajone, gal ir visoj Lietuvoj. Gyvendami tarp didžiųjų labai aktyvių tautų, mes pasiduodame ir pateisiname visišką savo pasyvumą.

Turime pakankamai tituluotų, mokslo žmonių: psichologų, sociologijos specialistų, diplomuotų pedagogų. Jie turėtų paaiškinti, kaip tautai derėtų gyventi. Kodėl jie tyli? Iš tikrųjų, gal visokios eisenos, paradai, kolektyviniai pasirodymai, rikiuotės tautiniam ugdymui ir solidarumo, tautinio jausmo palaikymui visiškai nereikalingi? Gal visa tai priimtina tik per Užgavėnes ir Valentino dieną bučinių varžybose?

Į tokius ir panašius klausimus nei laikraščiai, nei radijas, nei televizija nė nebando atsakyti. Niekas net padiskutuoti nekviečia.

Nors mūsų vaikais reikėtų susirūpinti. Būtų galima ką nors priminti apie lietuvių tautą, valstybę, žymių jos žmonių žygius. Tuo tarpu šiemet šventės išvakarėse televizija rodė pasakėlę apie svetimų kraštų šunų rūpesčius..."

* * *

Straipsnyje "Aukščiausiasis Teismas žengia čekistų tribunolo taku" J.Glinskis **"Lietuvos aide"** pasakoja liūdną istoriją, kai Antanas Petrauskas, išdavęs "Tėvynę - Sovietų Sąjungą", buvo nuteistas 25 metams. Kasacinio skundo nepatenkino VRM karo tribunolas 1948 metais. A.Petrausko duktė kreipėsi į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, prašydama atstatyti tėvo teises. Tačiau šis taip pat nustatė, kad A.Petrauskas "išdavė Tėvynę - Tarybų Sąjungą" ir konstatavo, kad "LR įstatymas "Dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams" A.Petrausko atžvilgiu negali būti taikomas, nes "iš 1948m. rugsėjo 21d. nuosprendžio ir bylos matyti, kad jis buvo nuteistas už tai, kad dalyvavo beginklių žmonių žudynėse ir talkininkavo darant genocido nusikaltimus. A.Petrausko veika nebuvo susijusi su pasipriešinimu okupaciniams režimams". Nutarta Agotos Genienės (Petrauskaitės) skundą atmesti.

Seimo nariai Antanas Stasiškis ir Kazimieras Kryževičius vasario 21d. paskelbė pareiškimą Seime. Pacitavę Aukščiausiojo Teismo Kolegijos nutartyje pakartotus sovietų karinio tribunolo kaltinimus, pareiškimo autoriai rašo:

"Sunku pasakyti, ką šis tekstas, skambantis kaip pasityčiojimas, reiškia. Gal tai buko neraštingumo ar nežaboto įžūlumo pasekmė, gal sąmoninga provokacija ar tiesiog spjūvis į veidą visiems nemylėjusiems Tarybų (iš didžiosios raidės!) valdžios. Taip rašo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Kolegija, Lietuvos Respublikai bebaigiant šeštuosius Nepriklausomybės metus.

Mes nekeliame klausimo, ar teisingas Kolegijos sprendimas atmesti pareiškimą dėl aprašomo asmens teisių atstatymo ar, kaip Kolegija pareiškia, "reabilitavimo". Tai tik Kolegijos kompetencija.

Mes nesvarstome, kodėl Kolegijos nutarties atskirų pastraipų teiginiai prieštarauja tarpusavyje ir nesutampa su Lietuvos TSR VRM Kariuomenės karo tribunolo 1948m. rugsėjo 21d. nuosprendžiu, kodėl ir iš kur atsirado teiginys (kurio nėra tribunolo nuosprendyje): "...dalyvavo...žudynėse", arba teiginys: "...veika nebuvo susijusi su pasipriešinimu okupaciniams režimams". Neklausiame, kodėl šis nagrinėjimas vadinamas baudžiamąja byla. Tai tik Kolegijos kompetencija.

Tačiau pabrėžiame esminį dalyką: ši absurdiškai surašyta nutartis padaryta remiantis tik čekistų tribunolo nuosprendžiu - nebuvo jokio papildomo, naujo tyrimo, jokio faktų patikrinimo. Su giliu apgailestavimu tenka konstatuoti, kad tokia tvarka nagrinėjant represuotų asmenų teisių atstatymo sudėtingesnius atvejus tiek Generalinės prokuratūros, tiek Aukščiausiojo Teismo darbe yra įprasta.

Tai ne tik moralinė atsakomybė. Tokiu būdu galima ne tik pridengti čekistų klastotes ir nusikaltimus, bet ir tapti jų bendrininku. Privalu šią tvarką pakeisti ir tokiais atvejais atlikti naują tyrimą, patikrinti faktus.

Tikimės, kad nutarties tekstas bus įvertintas bei oficialiai, viešai paaiškintas".

Savaitė Lietuvoje

Petras Katinas

Savaitė pasaulyje

Prieš autonomininkų kėslus

Dar 164 Lietuvos mokslininkai, rašytojai, meno ir kultūros veikėjai pasiuntė laišką Seimo pirmininkui Č.Juršėnui dėl Seime rengiamo Tautinių bendrijų įstatymo. Laiške rašoma, jog Seime parengtas ir svarstomas šio įstatymo projektas yra avantiūristinis įstatymas, gresiantis sunkiai numatomais padariniais. Pabrėžiama, kad šiuo įstatymu siekiama skaldyti Lietuvos valstybę, ardyti piliečių vienybę, kurti konfliktų židinius, ignoruojama Lietuvos Konstitucija. Vėl kaip okupacijų metais būtų niekinama lietuvių kalba.

Tačiau, sprendžiant iš pavasarinės Seimo sesijos pradžios, DDP dauguma, sekama įdėmaus savo naujojo "genseko" Č.Juršėno žvilgsnio, vėl susicementavo ir balsuos už viską, kas tik bus įsakyta. Tai parodė ir prezidento Lito patikimumo įstatymo papildymo svarstymas "ypatingos skubos tvarka". Prezidentas siūlo, jog valstybė garantuotų oficialaus lito kurso stabilumą iki 1998m. gruodžio 31d. Vieninga opozicinių partijų atstovų Seime nuomone, tai reikštų visišką ekonomikos paralyžių. Seimo narys K.Antanavičius siūlė visiems priimsiantiems šį įstatymą visa kompanija gultis į Naujosios Vilnios psichiatrinę ligoninę. Tarp aktyviausių šio prezidento pasiūlyto įstatymo rėmėjų tokie "žymūs ekonomistai", kaip A.Albertynas ir A.Bendinskas.

Č.Juršėnas pažadėjo dirbti stachonovietiškai arba, kaip sakydavo Brežnevo laikais, "i za togo parnia" ir priimti pavasario sesijoje daugiau kaip šimtą įvairių įstatymų ir jų papildymų. Įdomu tiktai, kas srėbs tą LDDP užvirtą priplėkusią košę?

Šleževičiaus pramintu keliu

Naujasis ministras pirmininkas L.M.Stankevičius, pristatęs Seimui antrosios LDDP vyriausybės programą, vėl žadėjo viską "remti, skatinti, siekti" ir panašius dalykus. Premjeras pripažino, kad šiuo metu svarbiausia problema - surasti būdus, kaip atstatyti įmonių apyvartines lėšas, nes, neturėdamos tų lėšų, sužlugs visos įmonės. Vyriausybė jau numatė nurašyti įmonių skolų delspinigius. Žadama ir neapmokestinti pelno, skirto investicijoms. Programoje sakoma, kad užsienio paskolos neturi viršyti 17 proc. bendrojo vidinio produkto. Tačiau buvusi finansų ministrė E.Kunevičienė pabrėžė, kad dabartinės skolos jau viršija šį procentą milijardu litų. Seimo narys G.Vagnorius irgi pabrėžė, kad ir ši vyriausybė seks Šleževičiaus pėdomis ir faktiškai užsimojo pasiskolinti pinigų daugiau, negu Lietuvos bankuose iš viso yra pinigų nacionaline valiuta. Prezidento siūlomą lito ir dolerio santykio išlaikymą iki 1998m. pabaigos G.Vagnorius pavadino siekimu apgauti ir gyventojus ir tuos investuotojus, kurie vyriausybei skolina pinigus. "Litas yra stabilus tik tada, kai kainos litais nesikeičia" - konstatavo G.Vagnorius.

L.M.Stankevičiaus programoje užsimenama ir apie "antrąjį privatizavimo etapą". Tačiau privatizuoti jau nebeliko ką. LDDP bičiuliai ir "savi vyrai" prichvatizavo viską, kas įmanoma. Beliko tik strateginės reikšmės objektai - transportas, ryšiai ir energetika. Tačiau laiko dar liko...

Įdomiausia tai, kad aktyviausieji partiniai bičiuliai jau suka ienas atgal, nebešneka nei apie socialdemokratinę kryptį, nei apie "socialiai orientuotą" biudžetą. Buvęs pretendentas į LDDP vadus "agrarininkas" M.Pronckus paskubėjo pareikšti, jog LDDP nebeprivalo imtis atsakomybės dėl būsimo laikotarpio. Tai reiškia, kad niekas neatsakys už nieką, ir LDDP kadencijos triūsas dar labiau užguls Lietuvos žmonių pečius. Energetikos ministerijos bosai jau pažadėjo padidinti mokesčius už šilumą 60-70 proc.!

Naujas Lietuvos kelias

Taip pavadinta Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) programos dalis, priimta Tėvynės sąjungos II suvažiavime. TS (LK) pirmininku vėl išrinktas prof.V.Landsbergis. Savo pranešime jis pabrėžė, kad baisiausias LDDP valdymo rezultatas tas, kad žmonės nusivilia valstybe, kuri iš žmones vienijančios idėjos tampa savo biznį varančių įstaigų visuma.

Suvažiavimą sveikinęs krikščionių demokratų partijos vadovas A.Saudargas sakė neabejojąs, kad konservatoriai taps valdančiąja partija, ir žadėjo "nepalikti bėdoje vienų". Tėvynės sąjungos rinkimų programa "Lietuvos sėkmė" buvo priimta 469 delegatams balsavus už ir tik vienam susilaikius. Suvažiavimo dalyvių nuomone, programa turėtų padėti įveikti krizę, kuri susiklostė mūsų valstybėje LDDP valdymo metais.

Priimta rezoliucija "Dėl komunizmo grėsmių" ir laiškas Aukščiausiojo Teismo pirmininkui P.Kūriui. Jame pabrėžiama, kad AT kolegija savo 1996m. sausio 19d. nutartyje "numato" ir apibūdina 1941m. birželio sukilimo dalyvį kaip asmenį, "išdavusį" savo Tėvynę - Tarybų Sąjungą" ir "su ginklu rankose kovojusį prieš Tarybų valdžią". Toks žemas teisinis mąstymas tokioje aukštoje institucijoje griauna pačius Lietuvos suvereniteto, jos nepriklausomo valstybingumo pamatus.

Ir liberalams nusibodo

Lietuvos liberalų sąjungos vadovas Kovo 11-osios akto signataras E.Gentvilas, kalbėdamas TS (LK) II suvažiavime pasakė, kad gal kam ir įgrisusios šnekos apie LDDP, tačiau kuo toliau, tuo garsiau reikia apie tai šaukti - "apie tą dantis šiepiantį slibiną". E.Gentvilas, skirtingai nuo buvusių liberalų sąjungos vadovų, besivilkusių LDDP uodegoje, pripažino, kad konservatoriai yra griežta, darbšti ir solidi partija". Vėl atvykęs į Lietuvą žinomas JAV gamtosaugininkas Valdas Adamkus irgi pareiškė, kad vienintelis jo tikslas ir noras - pasiekti, kad LDDP kuo greičiau nuliptų nuo politinės scenos.

Pretendentų ratas siaurėja

Rusijos Centrinės rinkimų komisijos pirmininkas N.Riabovas sakė, jog iš 78 iškeltų kandidatų į Rusijos prezidentus tik dešimt gali tikėtis surinkti milijoną piliečių parašų. Tarp jų N.Riabovas paminėjo generolą A.Lebedį, buvusį viceprezidentą A.Ruckojų, ekonomistą G.Javlinskį, buvusį SSRS prezidentą M.Gorbačiovą, nacionalistą V.Žirinovskį ir profesorių okulistą beiverslininką S.Fiodorovą. Žinoma, pagrindiniai pretendentai bus B.Jelcinas ir komunistų vadovas G.Ziuganovas, kurio svarbiausias tikslas - SSRS atkūrimas "savanoriškais" pagrindais. Visiems aišku, koks bus tas "savanoriškumas". Jelcinas irgi skuba visokiais būdais kelti smarkiai sumažėjusį savo populiarumą. Viceprem jeras ir Jelcino rinkimų štabo vadovas O.Soskovecas pareiškė, kad dar šį mėnesį Jelcinas paskelbsiąs jau aprobuotą ir suderintą planą dėl Rusijos, Baltarusijos ir Kazachstano konfederacijos sukūrimo. Taigi B.Jelcinas skuba daryti tai, ką dar tik žada Ziuganovas ir kiti imperininkai. Beje, Ziuganovas užsiminė ir apie Baltijos valstybes: jis net pripažįstąs jų teisę į nepriklausomybę, tačiau čia pat "patikslino", kad jos nieko neturi, be jūros ir smėlio. Todėl anksčiau ar vėliau pasiprašys į Maskvos glėbį.

Arafatas veikia ryžtingai

Nuo vasario 28d., kai teroristinė islamistų organizacija "Hamas" pradėjo sprogdinimų seriją Izraelyje, Palestinos policija jau areštavo daugiau kaip 600 šios organizacijos narių. Palestiniečių vadovo J.Arafato atstovas pranešė, jog sulaikyti trys "Hamas" organizacijos karinio sparno vadeivos.

Egipte įvyko viršūnių susitikimas kovos su terorizmu klausimais, čia buvo susirinkę ne vien tik Artimųjų Rytų valstybių vadovai. Ypač didelė reikšmė teikiama JAV prezidento B.Klintono dalyvavimui šiame pasitarime. Jis pirmasis ir iškėlė tokio aukščiausiojo lygio susitikimo idėją.

Dar vienas "nenugalimosios" paniekinimas

Čečėnų pajėgos kelias dienas buvo beveik užėmusios Grozną, bet gavusios prezidento Dž.Dudajevo įsakymą, iš čia pasitraukė. Dž.Dudajevo atstovas pareiškė, kad Grozno užėmimas nebuvo čečėnų kovotojų tikslas, o tik noras parodyti pasauliui, kad "čečėnų kariai gali veikti bet kur ir bet kada".

Rusijos vidaus reikalų ministras A.Kulikovas pranešė, kad per kautynes kovo 6-9d. žuvo 79 rusų kariškiai, 276 sužeisti ir 40 dingo be žinios. Tuo tarpu rusų pajėgos toliau niokoja Sernovodsko miestą. Ten dar yra apie 9 tūkst. taikių gyventojų. Čečėnų informacijos ministerijos atstovas patvirtino pranešimus, kad nesunkiai sužeistas Čečėnijos generalinio štabo vadovas A.Maschadovas.

Vakarų šalių apžvalgininkai nepaliauja stebėtis čečėnų karių didvyriškumu. Pasak Paryžiaus laikraščių, Grozno užpuolimas, praėjus beveik pusantrų metų nuo rusų agresijos pradžios, parodė Rusijai ir pasauliui, kad čečėnų karinis potencialas ir jų ryžtas neišsekęs.

Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus atstovas Ženevoje pranešė, kad rusų armija visokiais būdais trukdo humanitarinės pagalbos tiekimui Čečėnijos taikiems gyventojams, kenčiantiems nuo bado ir ligų.

Įtampa didėja

Kinija, vykdanti raketų bandymus netoli Taivano krantų, paskelbė ir apie karinio jūrų laivyno pratybas šiame regione. Visa tai vyksta arčiau salos nei bet kurie kiti ankstesni kariniai manevrai. Taivano vyriausybė kreipėsi į kaimynines valstybes, kad jai būtų leista pasinaudoti jų uostais ir aerodromais kritišku atveju, jeigu komunistinės Kinijos armija įsiveržtų į Taivaną. Vašingtonas įspėjo Kiniją liautis provokuoti ir prie Taivano krantų pasiuntė lėktuvnešį "Nimitz" bei grupę karo laivų. Šiame regione jau yra amerikiečių lėktuvnešis "Independence" ir eskadrinis minininkas.

Ieško priekabių

Rusijos laikraščiai, remdamiesi Rusijos vidaus reikalų ministerijos vyriausiosios ekonominių nusikaltimų valdybos pareiškimu, rašo, jog daugiau kaip pusė krovinių, siunčiamų į Karaliaučiaus sritį, "dingsta" Baltijos valstybių teritorijoje. Esą iš ten kroviniai persiunčiami į Europos ir Amerikos šalis. Tačiau, pasak laikraščio "Komsomolskaja pravda", Rusijos nusikalstamos grupuotės pačios organizuoja ir pelnosi iš kontrabandos per Baltijos valstybes. Rusijos VRM giriasi suradusi daugiau kaip 3000 pinigų pervedimo į užsienį kanalų pagal kontraktus, kurie nepasiteisino nei prekėmis, nei valiuta. Dėl tokių "sandėrių" Rusija neteko mažiausiai 3 mlrd. dolerių, 30 mln. Vokietijos markių ir 20 mln. Prancūzijos frankų. Apžvalgininkų nuomone, baiminantis komunisto G.Ziuganovo pergalės prezidento rinkimuose, kapitalo išplaukimas dar labiau padidės ir gali pasiekti katastrofišką mastą.

Visi laukia rinkimų

Rusijos ekonomikos ministras Jevgenijus Jasinas pagaliau pripažino, kad reformos "praktiškai sustojo". Pasak ministro, dėl to kalti ne nauji žmonės, atėję į vyriausybę, o prezidento rinkimų kampanija. "Visi laukia, kas nugalės",- konstatavo ministras. Rusijos verslininkai ir potencialūs užsienio investuotojai labai bijo komunistų pergalės. Kita vertus, pastarojo meto populistiniai sprendimai išsiurbia iš biudžeto labai daug pinigų. Daugelio įmonių sąskaitose nėra pinigų, nes tarpusavio atsiskaitymai vyksta barteriu. Palyginti su praėjusių metų pradžia, įmonių sąskaitose lėšų sumažėjo 1,5 karto. Rusijos ekonomikos ministro nuomone, dabar svarbiausias dalykas - mokesčių rinkimas. Pernai Rusijoje buvo atrinkta kelios dešimtys perspektyvių investicinių projektų, bet valstybė nepajėgė jų paremti. "Mes išradome garvežį, tačiau pasirodė, kad nėra kuro",- liūdnai pajuokavo ministras. Kai kurių sričių ir regionų vadovų vietinės valdžios įsakymu atlyginimai už praėjusių metų paskutinius mėnesius išmokami degtine ir sviestu... Užsienio ekonomistai tokį algų mokėjimo būdą vadina "rusišku barteriu".

Treti metai buvusiuose KGB rūmuose

Aukščiausioji Taryba 1992m. įkūrė Valstybinį genocido tyrimo centrą. Jo uždavinys buvo įvertinti SSRS represinių struktūrų okupacijos metu vykdyto Lietuvos gyventojų Genocido tyrimo reikšmę Lietuvos valstybės istorijai. Tyrimo darbus turėjo vykdyti politinių kalinių ir tremtinių sąjungų rekomenduoti specialistai.

Tačiau po Seimo rinkimų absoliučią valdžią įgavusi LDDP pradėjo skelbti, kad duomenys apie kolaboravimą skaldo tautą, o buvusių KGB archyvų tyrimo negalima patikėti komunistinio teroro aukoms. Sulaužiusi susitarimus su opozicinėmis Seimo frakcijomis ir politinių kalinių ir tremtinių sąjungomis dėl Genocido centro vadovo kandidatūros suderinimo, dėl Centro tarybos, į kurios sudėtį turėjo įeiti šių sąjungų atstovai, LDDP Seimo dauguma pakeitė jau priimtą nutarimą, atmetė 9 opozicijos siūlomas kandidatūras į vadovo postą ir paskyrė savo statytinį V.Skuodį.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungų nariai jau treti metai vykdo protesto akciją prieš tokį jų valios paniekinimą ir pasityčiojimą, kai genocido tyrimas atiduodamas į kolaborantų parankinių rankas, o Lietuvos okupacijos metų LKP vaidmuo ne tik nepasmerktas, bet ši partija išaukštinama kaip kovotoja už lietuvių tautos išlikimą, kai iš daugiau kaip šimto genocido vykdytojams iškeltų bylų vos pora perduotos teismui ir nė vienas jų nenuteistas.

Pradžioje ši akcija vadinosi "Kaliniai grįžta į kameras". Ji prasidėjo 1993m. gruodžio 11d. ir vyko 2,5 mėnesio. Protesto akcijos dalyviai, budėdami kalėjimo kamerose ir įsitikinę, kad į jų reikalavimus pakeisti V.Skuodį politinių kalinių ir tremtinių siūlomu specialistu valdžia nekreipia dėmesio, užėmė buvusių KGB rūmų trečią aukštą, iškėlė valstybinę vėliavą ir įrengė kontrolės postus. Į archyvų saugomas patalpas V.Skuodis ir jo pavaduotojai buvo neįleidžiami.

Per visą protesto akcijos laikotarpį vien tik Respublikos prezidentui A.Brazauskui buvo įteikta du memorandumai ir 16 raštų su reikalavimais nutraukti politinių kalinių ir tremtinių diskriminaciją, neleisti genocido vykdytojų talkininkams-kolaborantams tvarkyti kančių bylas ir perrašinėti Lietuvos skausmo istoriją. Tačiau Ekscelencija - ne mūsų prezidentas, nes nė į vieną raštą nesiteikė atsakyti. 1994m. buvo sudaryta 12-os Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos narių komisija vesti deryboms su ministru pirmininku ir prezidentu, bet ir šį kartą valdžia nepanoro kalbėtis.

Buvę kolaborantai turbūt tikisi V.Skuodžio studijų pagalba įrodyti pasauliui komunistų partijos nuopelnus atgaunant Lietuvos Nepriklausomybę.

Todėl jau treti metai LPKT sąjungos nariai iš tolimiausių Lietuvos vietų vis važiuoja į Vilnių, gaišta laiką ir tęsia protesto akciją. Jiems talkina Lietuvos konservatorių partijos nariai. Vilniaus PKT bendrija, tapusi patriotine visuomenine organizacija, protesto akcijoje nedalyvauja. Toks Bendrijos narių "patriotinis" apolitiškumas daug kam kelia nusistebėjimą.

Šioje akcijoje iki 1996m. pradžios jau dalyvavo 10748 Lietuvos žmonės.

Stasys ŽUKAS

Tai jau istorija

Tęsinys. Pradžia Nr.35

1989m. lapkričio 4d. "Šilelio" salėje Kaune paminėta Rezistencijos diena. 1944-aisiais tą dieną Lietuvos laisvės armijos veikla prieš vokiškąjį okupantą buvo nukreipta prieš daug kartų žiauresnį sovietinį rusiškąjį okupantą. Vėliau pirmasis lapkričio šeštadienis po Vėlinių pažymimas kaip Rezistencijos diena. 50-mečio Rezistencijos dienos minėjimai po Lietuvą 1994-aisiais tęsėsi daugelį savaičių. Ta proga Jonavoje ant Neries kranto netoli buvusios NKVD bei KGB buveinės pašventintas memorialas žuvusiems už Tėvynės laisvę. Sienelėje iškaltos žuvusiųjų jonaviečių partizanų, kovojusiųjų Didžiosios kovos ir Vyčio apygardose, pavardės. Memorialo sumanytojai bei statybos organizatoriai - Veronika bei Antanas Gabužiai. Be to, 1992m. birželio 13d. jų iniciatyva Jonavos kapinėse pastatyta ir Sigito Tamkevičiaus pašventinta gulbę primenanti koplyčia.

1990m. gegužės 2d. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos iniciatyva Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė įstatymą "Dėl asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atstatymo". Laisvės kovotojus žeminusi sąvoka "reabilitacija" pakeista "teisių atstatymu".

1990m. spalio 31d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas LPKT sąjungos iniciatyva priėmė nutarimą Nr.I-735, kuriuo sudarė specialistų komisiją, rengusią išvadas kylant neaiškumams dėl įstatymo taikymo konkretiems atvejams. 1991m. liepos 17d. Prezidiumo nutarimu Nr.I-1553 šios komisijos pirmininku paskirtas Povilas Varanauskas. Pavyko išvengti konfrontacijos tarp teisininkų ir rezistentų.

1991m. spalio 16d. AT Prezidiumas, LPKTS tarybai pasiūlius, nutarimu Nr.I-1888 šiai komisijai pavedė išduoti rezistencijos (pasipriešinimo) dalyvio pažymėjimus, apibrėžė rezistento sąvoką ir nustatė pažymėjimų išdavimo tvarką. Šią komisiją panaikino Seimas 1994m. lapkričio 17d. pagal LDDP darbo grupės parengtą projektą. Ši grupė, vykdydama kadrų valymo politiką, pažeidė darbo įstatymus. Čia pasitelkė iš rezistentų savo statytinį V.Skuodį. Byla vis dar nagrinėjama teisme.

Per komisijos veiklos laikotarpį išduoti 642 rezistento pažymėjimai. Be pirmininko P.Varanausko, į komisiją įėjo: A.Svarinskas, M.Gražulienė, Z.Šličytė; J.Jurgelis, A.Pėstininkas, A.Paulauskas. Jos darbe aktyviai dalyvavo generalinės prokuratūros skyriaus vadovas V.Vaicekauskas ir buvęs partizanas a.a.J.Skaržinskas-Dramblys.

1993m. birželio 13d. Prienų šile autentiškai atstatyta Pietų srities partizanų vado Lito slėptuvė. Ją atstatė partizanas a.a.Juozas Skaržinskas-Dramblys. Vėliau partizanų slėptuvės atstatytos daugelyje Lietuvos miškų.

1994m. birželio 25d. 3-oji Garliavos bendrojo lavinimo mokykla, inauguruota gimnazija, pirmą kartą Lietuvos istorijoje pavadinta partizano - Juozo Lukšos - vardu. Prie gimnazijos pašventinta ąžuolinė Kančios skulptūra. Gimnazijoje atidarytas Laisvės kovos muziejus. Prieš tai buvo sušaukta tarptautinė mokslinė Laisvės kovos ir kovotojo Juozo Lukšos įvertinimo konferencija. Inauguracijos metu taip pat vyko mokslinė konferencija, kurioje pranešimus skaitė profesorius V.Landsbergis, A.Tyla, V.Zaborskaitė, buvęs partizanas Povilas Pečiulaitis-Lakštingala ir kiti. Renginiai vyko šios mokyklos direktoriaus, kuris kartu buvo Kauno raj. savivaldybės Tarybos pirmininku, Vido Vitkausko bei Garliavos viršaičio Ričardo Gudaičio iniciatyva. Antroji partizano vardu pavadinta mokykla yra Alytuje. Jai suteiktas Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago vardas. Iniciatoriai - buvę politiniai kaliniai LPKTS nariai Janina Juodžbalienė ir Stasys Kizelavičius.

Prie didžiųjų iniciatyvų galima priskirti ir laikraščio "Tremtinys" leidimą. Pirmasis numeris išėjo 1988m. spalio 28d. Taip pat labai svarbus istorinei tiesai žurnalo "Laisvės kovų archyvas" leidinys. Šio unikalaus leidinio išleista šešiolika tomų.

Čia suminėtos LPKTS tarybos iniciatyvos. Skyriuose buvo daugiau įdomių renginių, įvykusių pirmą kartą Lietuvoje. Tikimės, kad LPKTS skyriai taip pat parašys savas istorijas, kurių visuma sudarys ne tik LPKTS, bet ir visos tėvynės atgimimo istoriją.

Povilas VARANAUSKAS

Genocido ir rezistencijos tyrimai: mokslininkams ar biurokratams?

Pabaiga. Pradžia Nr. 9

Iš tikrųjų mėginimas vėl valdyti tokiais metodais - tai nesuvokimas LGGRTC paskirties esmės, tai viešas prisitaikėliškumo skatinimas, iniciatyvos ir kūrybiškumo slopinimas. Gal ir todėl V.Skuodžiui atrodo svarbiausia, kad pavaldinys aklai vykdytų jo kad ir absurdiškiausius nutarimus, įsakymus.

"Anais laikais" dvelkia ir daugelis kitų V.Skuodžio įsakymų, net ūkinio pobūdžio. Tai, pavyzdžiui, įsakymai smulkmeniškai registruoti kiekvieną atsišviečiamą dauginimo aparatu raštelį, pokalbį telefonu, lyg kam tebereikėtų duoti ataskaitas kagebistams. Žinoma, galima manyti, kad tuo siekia taupyti valstybės lėšas. Bet iš tikro tik trukdomas tyrėjų darbas. O lėšų būtų milijonai sutaupyta, jeigu LGGRTC padaliniai būtų įsikūrę buvusiuose KGB rūmuose, kaip ir numatė LR Seimas savo 1993m. nutarime (nutarimas neatšauktas). Bet ne, remontuojamas daugiau kaip už 3,4 mln. Lt pastatas, dar daugiau prašoma kitiems metams. O įkūrus Centrą buvusiuose KGB rūmuose, kuriuose taip pat galėtų įsikurti buvusių Laisvės gynėjų organizacijos - reikėtų buvusius lietuvių tautos Kančios namus paversti Kančių atminties namais, vienu svarbiausiu valstybės memorialiniu centru.

Reikštis vienvaldiškumui visas sąlygas sudaro ir LGGRTC Įstatymas, Nuostatai - gen. direktorius gali savo nuožiūra pasirinkti net Centro tarybos narius, praktiškai viską ir už visus gali nuspręsti. Ir tuo naudojasi. Pavyzdžiui, tyrimo instituto pastangomis buvo įkurtas Genocido tyrimo skyrius. Tačiau po keleto mėnesių, š.m. liepos 11d., V.Skuodis parašo jį panaikinantį įsakymą Nr.21, demagogiškai teigdamas: "Siekiant pagerinti LGGRTC struktūrinių padalinių darbo organizavimą ir kokybę..." Juokinga, jeigu nebūtų graudu: institute, kurio vienas pagrindinių uždavinių tirti genocidą, panaikinamas tų tyrimų padalinys, nors ir numatytas instituto organizacinėje struktūroje. Taip atsitiko ir su Instituto iniciatyva suregistruoti ir ištirti represinių organų dalyvius sovietinės okupacijos metais, įkurti Specialiųjų tarnybų padalinį ir kita - V.Skuodis, net neinformavęs projektų autorių, perkėlė šiuos tyrimus į padalinį, nieko bendra neturintį su moksliniais tyrimais; duomenų kaupėjų atskyrimas nuo jų analizuotojų - tai ir vienų, ir kitų sužlugdymas. Panašiai atsitiko ir su Instituto darbuotojų iniciatyva laisvu laiku rengti buvusių partizanų, disidentų enciklopedijas; neleista įkurti ir leidybos padalinio, nors ir numatyto organizacinėje struktūroje. Ir t.t. Tad neatsitiktinai LGGRT instituto darbuotojai 1995m. liepos 13d. priėmė pareiškimą kai kuriems LR Seimo lyderiams: "Norime būti tyrėjais, o ne sraigteliais". Pareiškime siūlė padaryti pataisas LGGRTC Įstatyme ir Nuostatuose, kad būtų sudemokratintas jo valdymas, kad LGGRTI būtų suteiktas savarankiškos, valstybinės mokslo tyrimo institucijos statusas ir pan. Ir tikrai, tik tokį statusą turinti institucija galėtų objektyviai, nepriklausomai nuo valdančios partijos ar jos statytinių užmačių, vykdyti tyrimus, glaudžiai bendraujant su buvusiais Laisvės gynėjais. Tai būtina, nes beveik visi sovietmečio dokumentai yra tendencingi; net sovietiniai tardytojai taip surašydavo protokolus, kad būtų galima neabejojant pritaikyti suimtajam norimą baudžiamojo kodekso straipsnį. Ir tik bendromis pastangomis su kalintais, tremtais, kovojusiais daugeliu atvejų įmanoma surasti tiesą. Tačiau gen. direktorius nieko nedarė ir nedaro, kad surastų "bendrą kalbą" su Laisvės gynėjais.

Žinoma, LGGRTC - ne išimtis. Lietuvoje yra daugybė įstaigų ir įstaigėlių, kurioms vadovauja taip pat netikusio charakterio viršininkėliai. Ir nieko. Žmonės kenčia ir dirba. Bet LGGRTC - ypatinga įstaiga, jos darbuotojai turi būti ne tik geri specialistai, plačios erudicijos, bet ir turėti visas galimybes reikšti savo iniciatyvas, jausti atsakomybę už atliekamus tyrimus ir jų rezultatus, ir kartu turėti reikiamas teises. Autoritariniai valdymo metodai nesutaikomi su tyrimų samprata, su paties LGGRTC paskirtimi. Pagaliau "valdančioji dauguma" turėtų suvokti, kad ne tauta, valstybė, tie, kurie kovojo, yra dėl jos, o atvirkščiai; prisipažinimas, kad padaryta klaida, jog nebuvo atsižvelgta į teisingus buvusių kovotojų reikalavimus, nesumenkintų valdžios autoriteto. O radikalius sprendimus teks priimti. To reikalauja ne tik atminties išsaugojimas apie tuos, kurie kovojo ir kentėjo, bet ir Tiesa, Teisingumas.

Parengė S.AUGULIS

"Tebus pašlovinti, nenusilenkę prieš netiesą"

(vysk.M.Reinys)

Kudirkos Naumiestyje, greta buvusios istrebitelių būstinės, pastatytas paminklas apylinkėje žuvusiems partizanams. Jo lentoje iškaltos pavardės: Jonas Bendoraitis-Staršina, 1922-1947 05 25; Vladas Kėvelaitis-Tūzas, 1922-1947 05 25; Bronius Matijošaitis-Startas, 1925-1947 05 25 ir kt. (Apie paminklo pašventinimo iškilmes jau "Tremtinyje rašyta).

Su Šakių apskr.Būblelių valsč.Paberžupių k.gyventoja Juzefa Kuraitiene, buvusia politine kaline, kalbuosi apie 1947m. gegužės 25-osios įvykius.

1947m. gegužės 24-osios pavakare į mūsų namus užėjo šeši Lietuvos partizanai, pasiprašė vakarienės. Svečiai pavalgė, padainavo. Po dainos žodžių "Sudiev, žeme ir žali laukai" vienas vaikinų pasakė, kad neverta dainuoti tokių dainų - dar gali kas negero atsitikti... Ant tvarto buvo likę šieno, tad miegoti vyrai nuėjo ten.

Paryčiui prikėlė triukšmas. Kiemas buvo pilnas stribų; jie šaudė į tvartą. Dar pamačiau, kaip atsimušę lentas, nuo tvarto nušoko partizanai. Juos bėgančius apšaudė apkasėly je buvę pasislėpę du stribai. Ir partizanai paleido į juos seriją iš automato. Naumiesčio stribams talkino jų bendrai iš Sintautų ir Žvirgždaičių, grįžę iš eilinių nakties gaudynių. Partizanus nušovė išbėgusius į laukus, nuo mūsų namų gal per pusę kilometro. Žuvo trys partizanai ir trys stribai. Iš partizanų, žinau, kad vienas buvo nuo Slabadų - Bendoraitis, nes vėliau žmonės kalbėjo, kad atvaryta prie išniekintų lavonų, motina nušluostė sūnui veidą, jį pabučiavo ir į stribo klausimą "Boba, sakyk, ar čia tavo sūnus?" atsakė; "Taip, čia mano sūnus".

Po susišaudymo ar porą valandų stribai pas mus nesirodė. Galėjome bėgti, bet pagailo senų tėvų - jie būtų nukentėję.

Už poros valandų atvažiavo stribai, į paprastą vežimą sumetę trijų partizanų lavonus. Mus su Gudaityte užvertė ant lavonų ir, šuoliais pavarę arklius, nulėkė Naumiesčio link. Stribyno kieme (dabar Tilto 10) išlaipino, buvome kruvinos. Stribai kieme šaukė: "Kam parvežėt? Reikėjo vietoj sušaudyti!" Partizanus numetė kieme, mus uždarė saugumo rūsyje į atskiras kameras.

Juzelė nutyla. Susimąsto... Vyrą dar namuose daužė šautuvo buože, vėrė pirštus tarp durų, po nagais kalė vinis. Abu areštavo, teisė. Kalėjo vienas 8 metus, kitas - 10 metų, ji Mordovijos, jis - Šiaurės lageriuose. Tąsė po Šakių, Marijampolės saugumus. O Kuraitienei tuo metu po širdimi spurdėjo nauja gyvybė. Pagimdė Marijampolės kalėjime. Į teismą, kuris vyko prie žvakės šviesos, nešėsi ir mergytę. Net vienas milicininkas po teismo paklausęs: "kiek metų gavo tas mažas žmogus?"

Tad iš šešių Kuraičiuose nakvojusių partizanų tada žuvo trys. Vienas sunkiai sužeistas (atrodo, pats jauniausias) palaukė, kol priartės stribas, ir granata susisprogdino, o kartu užmušė ir šį.

Kas parodė žudikams kelią? Švintant į stribų būstinę Naumiestyje atėjo kepurę ant akių užsimaukšlinęs, su šliurėm rankose to paties kaimo gyventojas. Rado tik vieną budintį stribuką. Judošius darbą dirbo iki galo - susirado kaiman išėjusius stribus ir užvedė į Kuraičius.

Paminkle iškaltos vienos pavardės, o Būblelių valsčiaus MGB skyriaus vyr.leiten.Karmaliūgino raporte minimos kitos - Valentinas Butkus, Jonas Dulskis.

Trys partizanai žuvo, trys liko gyvi. Tad jie geriausiai žinojo savo žuvusius draugus ir turėjo būti pirmi liudytojai, buvę su žuvusiais iki jų paskutinės gyvenimo akimirkos. Tad jie ir pranešė artimiesiems apie žuvusius draugus.

Paminklo šventinimo momentas. Kalba mons.A.Svarinskas

Vilkaviškio raj. Žynių k. gyvena Izabelė Taujinskienė - Vlado-Kėvelaičio sesuo.

Ji pasakoja." Mūsų tėviškė - Šakių raj.Stoškų kaimas prie Žvirgždaičių. Tėtė miręs prieš karą, mamą iš evakuacijos parsivežė karste. Brolis Vladas slapstėsi nuo kariuomenės. Pradėjom ir mes su seseria nebūti namuose. Brolį paskutinį kartą mačiau dar esant tėviškėje. Per karą buvo evakuoti už Vilkaviškio. Jau norėjusi iš ten grįžti, bet kaimynai perspėjo, jog namai nuolatos apsupti, pasirodančio brolio laukiantys stribai sakę: "Kėvelių Vladą turim paimti".

- O iš kur sužinojot, kad brolis žuvęs, ir kada?

- Iš partizanų ryšininkų. Atėjo man pasakyti. O kad buvo pamestas Naumiesčio stribyno kieme, papasakojo pusbrolis Zigmas Dielininkaitis; jis tada mokėsi gimnazijoje. Mokiniai per tvoros plyšius matė prie sienos susodintus lavonus, o vienas iš jų buvo pusbrolis Vladukas."

Vladas buvo jauniausias Kėvelaičių šeimoje. Vyriausia sesuo Anelė buvo ištremta; mirė 1994m.

Mano pašnekovė I.Taujinskienė norėjo legalizuotis, paskelbus amnestiją, užsiregistravo, bet netrukus buvo areštuota. Ją areštavo tą rytą, kai turėjo vykti jos vestuvės. Jaunasis ištikimai laukė, nešdavo maistą. Nuteisė 25 metams, paskui sumažino bausmę iki 10 metų. Vargo Kemerovo, Irkutsko lageriuose. Grįžusi ištekėjo. Tėviškė išgriauta. Vyras miręs.

Trečiojo partizano buvo neįmanoma atpažinti - nes susisprogdinant labai sužalotas veidas. Apie jį žinoma, kad 1945m. iš penktos gimnazijos klasės išėjo į partizanus. Minėtųjų kautynių metu buvo sužeistas, sulaukė ateinančių artyn priešų, susisprogdino pats ir užmušė vieną iš jų (A.Vilutienė, "Tauro" apyg.muziejus).

Žuvę partizanai priklausė "Žalgirio" rinktinės P.Plechavičiaus kuopai. J.Bendoraitis buvo būrio vadas (KGB archyvų duomenys).

Apie jį pasakojo sesuo Janina Naujokienė (Matarnų k., Slabadai). J.Bendoraitis gimęs Matarnų k. (Dabar Vilkaviškio raj.). Augo 12 vaikų šeimoje. 1944m. išėjo į kariuomenę, buvo labai geras sportininkas, todėl dažnai grįždavo į namus atostogų. Per vienas atostogas (buvo likę tarnauti pusę metų) atėjo draugai partizanai ir pasivadino eiti kartu. Taip ir išėjo į mišką. Buvo sunkiai sužeistas į koją, teko apie pusę metų gydytis. Turėjo slapyvardį Staršina.

Naumiesčio stribyno kieme buvo išniekinti Antanas Vizgirda, Jonas Stankus, Justinas Knezevičius (žuvęs tardant). Apie jį iš archyvų renka medžiagą Vilniaus naumiestiečiai.

Vytautas Plaušinaitis-Vilkas buvęs pamestas Jankuose. Juozas Simanavičius-Smauglys, žuvęs 1948 05 20, perlaidotas į Vilkaviškio kapines.

D.BANKYTĖ

K.Naumiestis

Baisioji naktis

Su jauna žmona gyvenau Vilniuje Antakalnyje (Saulės g.10) mažame namelyje. Abu ruošėmės pavasarį laikyti valstybinius egzaminus, o tada jau būtume diplomuoti gydytojai.

Tą nelemtą 1952m. sausio 20-osios vidurnaktį mus prižadino įnirtingas varpelio tampymas.

Sudrebėjo širdys. Pašokome iš lovos, bet pirmoji prie vartelių skubėjo žilutė šeimininkė. Pikti, keikdamiesi enkavedistai paspyrė vartelius batu ir visa jų virtinė žengė laiptais mūsų namelio link.

Enkavedistas karininkas liepė per penkiolika minučių susiruošti - pasiimti reikalingus daiktus. Jie visą laiką sekė, ką mes įsidedame, ir ciniškai šaipėsi. Su lagaminėliais, kibirėliais, maišeliais laipteliais leidomės žemyn. Šeimininkės ir kaimynai išsigandę, liūdnomis akimis palydėjo mus iki vartelių, ištarė paskutinį "sudiev". Gatvėje sumetėme savo daiktus į sunkvežimį. Dar labiau suspaudė širdį, kai paskutinį kartą atsisukome į savo namelį.

L.Giros g., I milicijos sk. kieme, būriuojasi daug to paties likimo žmonių. O tarp jų laksto, zuja daugybė enkavedistų ir mėlynais antpečiais saugumiečių - kagebistų. Žmonių aimanos, dejonės susilieja su rusiškų keiksmų srautu... Staiga prie mūsų būrelio ateina enkavedistas karininkas su popieriaus lapais ir pareiškia, kad aš su broliu Petru esame tremiami į Sibirą, o mano žmona Marytė neįrašyta į sąrašą, todėl per 15 minučių mūsų šeimai apsispręsti: jei žmona nori, sutinka nemokamai (!) važiuoti kartu, privalo parašyti pareiškimą, jei ne - ji gali likti Lietuvoje.

Iškilo baisi dilema. Mus ištiko šokas. Pirmoji, aišku, sureagavo žmona - pradėjo verkti ir pareiškė, kad ji apsisprendė važiuoti kartu. Mano vyriška galva ir žemaitiškas charakteris diktavo, kad žmonai būtina likti. Juolab kad pusantrų metų sūnus Tomas buvo likęs Kazlų Rūdoje pas močiutę. Aš enkavedisto paklausiau, ar žmonai bus leista laikyti valstybinius egzaminus, ar ji gaus gydytojo diplomą. Jis patvirtino, kad leis. Tada aš ryžtingai patariau žmonai likti, gauti gydytojo diplomą, o jau tada spręsti, ar atvykti gyventi ir dirbti į Sibirą, kaip kadaise atvykdavo dekabristų žmonos.

Ten pat, milicijos kieme, akylai mus saugant dideliam milicininkų ir enkavedistų būriui, skubiai iš lagaminų ir maišų atrinkome žmonos daiktus ir graudžiai atsisveikinome, nesitikėdami pasimatyti.

Paryčiu, kol dar mieste žmonės miega, mus, kaip didžiausius nusikaltėlius, sodino, grūdo į sunkvežimius, kurių priekyje ir gale stovėjo į mus ginklus atkišę milicininkai; šalia vairuotojo sėdėjo enkavedistas karininkas su sąrašu-lydraščiu, kad mus priduotų į vagonus.

Pavilnio geležinkelio stotyje ant šalutinių bėgių buvo daugybė apšepusių gyvulinių vagonų. Iškart pamačiau, kad kiekvienas jų pažymėtas kreida "Kp, T. To" ir supratau, kad mus tikriausiai skirstys ką į Krasnojarską, ką į Tomską, ką į Tobolską. Šiaip ar taip, visi keliai vedė į "pažadėtąją šalį" - į Sibirą. Mano tėvai jau 1951-ųjų rudenį buvo ištremti į Krasnojarsko kraštą, todėl mudu su broliu įgrūdo į vagoną su ženklu "Kp."

Rytą triukšmas, rusiški keiksmai aprimo, o vagonus pradėjo stumdyti, grupuoti, jungti į ešelonus. Kitą dieną mus nustūmė į Lentvario geležinkelio stotį.

O mano žmona, ištrūkusi iš pragaro, stengėsi kuo greičiau pasiekti Kazlų Rūdą, savo tėvus ir sūnų Tomą. Nusipirko bilietą į traukinį Vilnius-Kaunas, bet pakeliui Lentvario geležinkelio stotyje pamačiusi gausybę žmonių prigrūstų gyvulinių vagonų, išlipo iš traukinio ir, eidama pro vagonų virtinę, bandė surasti mane ir dar kartą atsisveikinti. Tarp ešelonų zujo daugybė enkavedistų, milicininkų; neleido prieiti arčiau prie vagonų. Žmona mane vis dėlto rado, ir mes per geležinėmis grotomis užkaltą langelį trumpai pasikalbėjome, tarėme paskutinį "sudiev". Staiga priėjęs enkavedistas karininkas, matyt, stebėjęs žmoną prie ešelono, įsakė eiti su juo į štabą. Ten žmonai pareiškė, kad ešelono viršininko įsakymu ji turi būti uždaryta į tą patį vagoną, kuriame buvau aš (koks humaniškumas!).

Ir vėl perkūnas iš giedro dangaus. Visi drabužiai, asmeniniai daiktai palikti Vilniuje. Tada ją, jauną, smulkutę, ašaromis plūstančią moterį du ginkluoti sargybiniai - vienas iš priekio, kitas iš nugaros, atkišę automatus, kaip kokią baisią nusikaltėlę, varė prie vagono.

Žengiant per geležinkelio pervažą, palydą pasivijęs atsitiktinai važiuojantis "gazikas" staiga sustojo ir ten sėdintis, matyt, aukšto rango karininkas rusiškai paklausė, kas nutiko. Žmoną lydėjęs sargybinis trumpai kariškai raportavo.

Tada "gaziku" važiavęs karininkas tik burbtelėjo: "Otstavit!" (palikti). Sargybiniai nustėro ir paklausė žmonos: "Ar žinai, kas tas viršininkas?" Ji, žinoma, nežinojo. O sargybiniai išdidžiai atrėžė: "Juk tai generolas Bartašiūnas!"

Tokia buvo mūsų jaunos šeimos golgotos pradžia.

K.IVANAUSKAS

Trakai

Kas išduoda Lietuvos valstybės saugumo interesus?

Seimo narys Algirdas Endriukaitis išplatino pareiškimą, adresuotą prezidentui A.Brazauskui, Seimo pirmininkui Č.Juršėnui ir premjerui L.M.Stankevičiui, kuriame rašoma:

"Kai kurios Vakarų valstybės prašo Rusijos atsisakyti arba sumažinti žvalgybos darbą jų šalyse, nes tai kenkią geriems santykiams. Šių metų Čekijos informacinės saugumo tarnybos ataskaitoje, skirtoje vyriausybei ir parlamentarams, nurodoma, kad šiuo metu Čekijoje dirba apie 400 Rusijos žvalgybinių organizacijų bendradarbių ir jų agentų. Žvalgybiniame darbe yra 56 diplomatai.

Minėtoje ataskaitoje nurodoma: "Rusijos žvalgyba bando gauti ir interpretuoti, siekdama savo tikslų, čekų valstybinius veikėjus ir politikus diskredituojančią informaciją apie gynybos ministeriją, vidaus reikalų ministeriją ir čekų žvalgybą. Rusijos pusė mano, kad tokių veiksmų dėka Vakarų Europos valstybės pačiu natūraliausiu būdu atitolins Čekijos respublikos priėmimą į NATO". Pagrindinė Rusijos žvalgybos veikla nukreipta į intensyvius kontaktus su žmonėmis, kuriais galima destabilizuoti čekų politinę sceną, ir į politinį špionažą.

JAV žurnalo "Demokratizacija" redaktorius Maiklas Voleris teigia, kad postkomunistinėse šalyse veikia sovietinės eros slaptosios ir karinės žvalgybos tarnybos. NATO nenorės absorbuoti visas šias pinkles. Kyla analogijos Lietuvoje.

Pas mus po 1990 metų buvusiajai KGB tarnybai sudarytos šiltnamio sąlygos: neįstatymiškai suteikta pilietybė buvusiems KGB darbuotojams; nesudarytas buvusiųjų KGB etatinių ir neetatinių darbuotojų rejestras; buvę KGB etatiniai darbuotojai neapklausti dėl jų represinės veiklos ir agentūrinio darbo iki pat 1991m. rugpjūčio pučo; nė vienas KGB darbuotojas nenubaustas už žmonių persekiojimus, terorizavimus ir kankinimus; nė vienas KGB darbuotojas nepateikė savo agentūros sąrašo; nė vienas iš buvusiųjų 2000 KGB darbuotojų nepaskelbtas persona non grata; buvę KGB darbuotojai dirba valstybės institucijose, įskaitant pasienio ir vidaus reikalų tarnybas; akivaizdi "Kliugerio" byla numarinta; netiriamos žinomos KGB priedangos organizacijos; netiriamas buvusiųjų KGB darbuotojų "praturtėjimas", su KGB susietas akcinės bendrovės "Darna" šnipinėjimas Kaune ir kiti atvejai; Lietuvos valstybės saugumo departamentas visiškai nereaguoja ir neatsako į raštiškus Seimo narių klausimus.

LDDP Lietuvoje palaiko nuostatą, kad Rusijos žvalgybos veikla neverta dėmesio - baigtas etapas. Dėl tos priežasties Lietuvos Respublikos Seimas tyčia nevykdė savo paties 1993m. birželio 29d. nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Laikinosios komisijos užsienio valstybių specialiųjų tarnybų veiklai tirti" sudarymo. Komisija per pustrečių metų nesudaryta.

Visa tai galima vertinti kaip Lietuvos interesų išdavimą ir susitaikymą su pseudovalstybės statusu.

Aš kaltinu Jus, Prezidente ir Seimo pirmininke, dėl tokios padėties.

Algirdas ENDRIUKAITIS Seimo narys

Nepaklyskime tarp dviejų medžių

Turbūt visi Lietuvos miestų LPKTS skyriai gavo p.Miliausko kvietimus į bendrijos suvažiavimą Vilniuje ir prie jų pridedamus "raštus".

Paskaitai tuos "raštus" ir nežinai, ko siekiama. Labai jau nori priklijuot LPKT sąjungai partijos vardą. Sako, kad politiniai kaliniai ir tremtiniai piktinasi tik išgirdę partijos vardą ir nemato, kad jo vadovaujama bendrija ir yra visų partijų "mišrainė". Jo bendraminčiai kalba, kad mes, politiniai kaliniai ir tremtiniai, esame seni, suvargę, be intelekto. Pasak jų, tai ir mūsų vaikai ir anūkai niekam verti. Gabūs, jų manymu, tik "pagaminti" sovietmečio pirtelėse. Štai kaip. Mes tinkami buvom mūru stovėt prie parlamento ir televizijos bokšto prieš bolševikų tankus, o dabar esame tinkami nebent šunis lodyti.

P.Miliauskas rašo, kad reikia siūlyti geriausius savo žmones į Seimą, bet lieka visai neaišku, kaip jo vadovaujama bendrija siūlys, jei ji yra visuomeninė organizacija ir tai daryti neturi teisės. Nebent bendrijos nariai plos ir rėks už kitų partijų atstovus, arba ta ar ana partija įrašys politinį kalinį ar tremtinį į savo sąrašą, žinoma, jei šis gerai tarnaus šiai partijai.

Gerbiamasis, komunistų dauguma, priimdama įstatymą, kad visuomeninės organizacijos neturi teisės dalyvauti rinkimuose, privertė LPKT sąjungą išbraukti žodį visuomeninė ir likti visuomeninė politinė. Manau, nereikia įrodinėt, kad mes buvom lageriuose ir tremtyje ne už arklių vogimą, bet už Lietuvos laisvę, o tai ir yra politika. O gal tamsta galvoji, kad mes iš tikrųjų buvome banditai, kaip mus vadino ir vadina bolševikai. Taigi neatradinėkit Amerikos ir supraskit, kad mes turime teisę dalyvauti politiniame gyvenime, neatsiklausdami tos ar kitos partijos valios ar norų.

"Tik du iš esamų LR Seimo Laisvės frakcijos narių dirba konstruktyviai ir produktyviai, tik du frakcijos nariai nusipelnė mūsų visų padėkos ir pagarbos" (citata iš p. Miliausko rašto).

Rašote be pavardžių, bet aišku, kas tie pagarbos verti, o kas ne. Vienas iš jų - p.J.Listavičius. Paskaitykite "Tremtinyje" Nr.3 straipsnį "Sunki tremtinio dalia" (Igarkos- Tomsko tremtinė dr. Aldona Izakėnaitė) ir sužinosite, jog Seimo narė V.Briedienė pateikė pataisą, kad "politiniams kaliniams ir tremtiniams į šį stažą (dėl pensijų) įskaitomas mokslinio darbo stažas buvusios SSRS valstybinėse mokslo studijų institucijose" nebuvo priimta. Spalio 17d. šią pataisą priimti trukdė J.Listavičius. Girdėjau Seimo posėdžio transliaciją, kada buvo svarstoma, kad reikia apmokestinti labdarą, gaunamą iš užsienio. "Blogai" dirbantis Jakučionis priešinasi, o J.Listavičius galvą guldė, kad reikia apmokestint. Turbūt dėl to, kad pakenktų LPKTS, nes ji tą labdarą gauna.

P.Miliauskas rašo, kad reikia vienytis. Tą reikią daryti dviem etapais: pirmiausia, padūoti vieni kitiems ranką, o paskiau įkurti koordinacinį komitetą, kuris visus "suriš" į bendrą "šluotą" - LPKT bendriją, o jau ji tai ir iškuops visą Lietuvą nuo šiukšlių.

Yra Lietuvoje LPKT sąjunga. Turi ji demokratiškai išrinktą vadovybę, įstatus ir gražų tikslą - kovoti už laisvą, demokratišką Lietuvą. Na, o visiems tarnaujantiems kitoms partijoms ir apsišaukusiems vadams reikia pagalvoti, kur eina ir ką daro? Politiniai kaliniai ir tremtiniai niekuomet nelaižė padų niekam, kokiomis plunksnomis jie besipuoštų. Laikas būtų apsigalvoti ir neklaidžioti, nes tikrai galite pasiklysti tarp dviejų medžių, kaip rašė LPKTS atstovas Australijoje p.V.Mačys.

LPKTS Alytaus skyriaus pirmininkas Stasys KIZELAVIČIUS

Valdininke, būk doras

Lotyniška patarlė moko: "Teisingumas - valstybių pagrindas". Tačiau apie teisingumo pažeidimus spauda, televizija kasdien pateikia visuomenei žinių apie aukštų vadovų nesąžiningumą. Eiliniai valstybės piliečiai su panieka žiūri į tokių veikėjų elgesį ir su malonumu nubalsuotų už jų perauklėjimą Lukiškėse. Bankų vadovai, prisidengę "komercinės paslapties" skraiste, ryja piliečių santaupas. Dienraščių žurnalistai užuot sulaukę padėkos už ekonominių nusikaltimų atskleidimą, dažnai nuolat girdi Vidaus reikalų ministerijos priekaištus, jų veikla apribojama. Šitoks valstybės vadovų elgesys galutinai supriešino visuomenę su vyriausybe. Kerojant nebaudžiamam nusikalstamumui piliečiai įtariai vertina ir pačią rinkos sistemą, nes "komercinės paslapties" šydas sukčiams labai parankus. Kol susiformuos vadovų atsakingumo jausmas, turbūt vertėtų kokius penkerius metus aukštesniems pareigūnams taikyti žymiai griežtesnes bausmes, konfiskuojant visą jų turtą.

Piliečiai į valdininkus žiūri tarsi per didinamąjį stiklą. Ir jie yra teisūs. Valdininkas turi būti skaidrus kaip krištolas. Žinoma, ne vienam sunku nesusigundyti. Maža bankinė operacija - ir milijonas tavo (už mažesnę sumą jau baudžia). Nors žurnalistai nusikaltusius valdininkus grūda į kampą, teisininkai dažniausiai "neranda nusikaltimo sudėties". Jie kaip tame anekdote: "Kremliaus šunys jau nebeloja - visi savi; o Temidė jau penkeri metai atostogauja". Teisingumas, savigarba palauks - juk visi taip daro. Taip ir sklinda nemalonus kvapas iš viršaus. Jis visuomenę labiau nuodija, negu sudeginti pesticidai Akmenėje ar Kėdainiuose.

Gerai, kad rinkos sistema leidžia reikštis asmeninei iniciatyvai, bet blogai kada viskas lieka be kontrolės. Visos auklėjimo institucijos stengiasi sukultūrinti žmogaus prigimtį, o rinkos sistema, iškeldama "naudos principą" aukščiau visko grąžina jį į džiungles. Nieko nėra švento. Net žvėris savotiškai doresnis - pasigauna silpnesnį, pasisotina, bet atsargų į šaldytuvą nekiša.

Ar yra koks skirtumas tarp korumpuoto valdininko ir nusikaltėlio? Pirmasis veikia oficialiai, turi gražų kabinetą, ryšių priemones, transportą, net apsaugą, tačiau visos šios priemonės tarnauja ir jo pralobimui. Nusikaltėlis irgi siekia pralobti, tik jo veikla - be privilegijų. Dar blogiau, kada jie vienas kitam pasitarnauja. Tačiau nepakeičiamų nėra. Naudokimės iškovota teise - reikškime nepasitenkinimą ir panieką tiems, kurie nori mums įpiršti ryklių elgesio taisykles.

Kitas nepakeičiamas vaistas - viešumas. Kai tik ribojama informacija, prasideda kombinacijos. Didžiausias mūsų laimėjimas, susigrąžinus nepriklausomybę - tai spaudos laisvė.

P.DARGIS

Mažeikiai

Vienybė-stiprybė

LPKTS Elektrėnų skyriaus metinis susirinkimas prasidėjo tylos minute, pagerbiant ir prisimenant mirusiuosius tremtyje, kalėjimuose ir vėlesniais metais, paskui sugiedojome "Marija, Marija". Skyriaus pirmininkas Antanas Arlauskas papasakojo apie skyriaus praėjusių metų veiklą. Buvo tvarkomi rezistentų kapai, įsigyta reikalingų vėliavų; veikia choras; sušelpti 23 remtini žmonės. Skaudžiausia, kad labai kukliomis lėšomis disponuojantis skyrius negali atsiimti iš "Baltikbanko" savo pinigų. Apgailestauta, kad iš 22 aukštąjį išsilavinimą turinčių skyriaus narių tik vienas kitas aktyviau reiškiasi veikloje.

Viešnia iš Vilniaus, Seimo narė V.Briedienė piktinosi, kad dabartinė šalies vadovybė nenori kalbėti apie žuvusius, nukankintus partizanus, jų motinas. Vakaruose žmonės niekaip negali suvokti, kaip sovietai galėjo visai nekaltus žmones, vaikus, senelius, nėščias moteris ištremti, jėga išgabenti gyvuliniuose vagonuose, atimti jų turtą. O štai dabar Nepriklausomoj Lietuvoj tarsi malonės jiems tenka prašyti grąžinti nuosavybę, teises. Daugiau kaip 48 tūkst. Sąjungos narių - didelė jėga. Jų balsas turi būti išgirstas ir artėjančiuose rinkimuose. Deja, senųjų KGB struktūrų "kadrų" yra patekę ir į politinių kalinių bei tremtinių gretas, todėl dar tebevyksta šios Sąjungos skaldymas.

Susirinkime kalbėjo G.Poderytė, J.Pupininkas, J.Ramanauskas ir kt.

Pasiūlyta įkurti tremtinių bei politinių kalinių vaikų jaunimo poskyrį. Aptarti kiti šiandien aktualūs reikalai, į gausius klausimus teko atsakyti Seimo narei V.Briedienei. Išrinkta devynių asmenų taryba. Pirmininku vėl išrinktas A.Arlauskas.

Jonas VALIUKAS

Katlėrių didvyriai

Amerikos lietuvis Aleksandras Žemaitis (kilęs iš Katlėrių k., Utenos raj.) Aukštaitijos partizanams ir Utenos miestui padovanojo neįkainojamą dovaną. Kančių kalnely je prie Dauniškio ežero, kur pokario metais žvyrduobėse būdavo užkasami išniekinti partizanų palaikai, už Lietuvos laisvę žuvusiųjų partizanų atminimui savo lėšomis pastatė didingą koplyčią. A.Žemaitis daug kentėjo. Jau 1940m. birželio 7d. areštuojamas ir laikomas Kauno kalėjime. Tik per laimingą atsitiktinumą prasidėjus karui jų kameros nespėjo išvežti ir jis išvengė Červenės kankinių tragiško likimo. 1944m. artėjant bolševikams, pasitraukia į Vakarus, įsikuria JAV, o prasidėjus Atgimimui, atvykęs į Lietuvą, neberanda tėviškės. Tėvai mirę tremtyje, brolis Jonas-Maumedis - žuvęs partizaninėse kovose. Tuomet Aukštaitijos partizanų atminimui ir pastato šią koplyčią. Marmuro lentose įrašomi rinktinių, kuopų būrių vadų vardai. Koplyčią baigiant, A.Žemaitis vėl atvažiuoja į tėviškę. Deja, Katlėrių kaime, savo tėvų žemėje dėdamas vainiką ant partizanų kapų, sukniubo ir nebepakilo. Atgulė amžinam poilsiui savo lėšomis pastatytoje koplyčioje šalia tų, kuriuos mylėjo, kurie kovojo ir žuvo už laisvą Lietuvą.

Paminklas J.Žemaičiui-Maumedžiui

Aleksandro žmona Marija tęsia vyro pradėtąjį darbą. Mums labai malonu, kad Marija Žemaitienė savo išleistoje knygoje "Kančių kalnelis" prisiminė ne tik savo vyrą Aleksandrą, bet ir mus visus. Kartu su ja, jos pakviesti, kasmet prisimename Aleksandrą.

A.Žemaičio tėviškė - Katlėrių kaimas - išaugino daug didvyrių, kankinių, išgyvenusių lagerius ir tremtį. Tai ir trys seserys - Onutė, Angelė ir Jadvyga - Mikulėnaitės, savo troboje net septynetą metų slėpusios partizanus ir už tai skaudžiai nukentėjusios. Jų kieme buvo nušautas Aleksandro brolis partizanas Maumedis. 1946m. rudenį Maumedis su Pyragaičiu išsikasė jų troboje bunkerį, čia praleido žiemą. 1947m., pavasarėjant, Pyragaitis kautynėse su stribais sunkiai sužeidžiamas ir nuo žaizdų mirė. Per vasarą čia lankydavosi tik Maumedis, o rudeniop žiemoti čia atsivedė Audriūną. Žiema vėl praėjo ramiai, nors stribai pradėjo čia dažniau lankytis, o 1948m. kovo mėn. vyrams išėjus į kaimą, stribų prigužėjo pilnas kiemas ir troba. Šie ir pasitiko grįžtančius vyrus. Maumedis žuvo. Nors stribai stropiai ieškojo, bet gerai užmaskuoto bunkerio nerado. Tai ir išgelbėjo tuo kartu mergaites. Audriūnas, per vasarą nesirodė, o rudenį atsivedė Vaidūną. Kitą pavasarį Puodžių kaime buvo nušautas Audriūnas. Rudenį Vaidūnas atsivedė sužeistą Briedį. Jį mergaitės išgydė ir šiuos du partizanus išsaugojo ilgiau kaip kitus. 1952m. juos išėjusius į kaimą klasta ir apgaule suvilioję artimieji užmigdė migdomaisiais ir pridavė stribams. Štai tada atėjo ir mergaičių eilė. Onutei ir Angelei teko po 25 metus. Trečioji tuo metu mokėsi Vilniuje. Angelė sugrįžo tik 1964m. su vyru ir pora vaikų. Ji mirė prieš ketvertą metų, vos tik pašventinus koplyčios kertinį akmenį. Pereitą rudenį į Amžinybę iškeliavo Onutė.

Mielas tautieti, važiuodamas pro Uteną, sustok ir aplankyk Kančių kalnelį. Užeik ir į koplyčią, nulenk galvą prie Aleksandro kapo ir tiems, kurių vardai iškalti marmuro lentose. Neužmiršk aplankyti ir Katlėrių - tenai rasi dar aštuonių partizanų kapelius. Pažvelk ir į sodybą ant aukštos kalvos prie Ilgio ežero. Sodybos kiemely je stovi paminklas Aleksandro broliui partizanui Jonui Žemaičiui-Maumedžiui; o toje trobelėje gimė ir užaugo trys mergaitės, laisvę ir tėvynę mylėjusios labiau nei save.

Alfonsas DAUNYS

Šiauliai

Dar kartą apie Tadžikijos tremtinius

Papildydama Vytauto Tarasonio 1991m. spalio mėn. organizuotos ekspedicijos į Tadžikiją surinktą medžiagą knygelėje "Lietuvos tremtiniai Tadžikijoje", paminėsiu dar dviejų šeimų iš Alytaus tragediją.

1945m. balandžio 25d. buvo išvežtos Jono Šternbergo ir Karolio Šternbergo-Pakalnio šeimos (šnekamojoje kalboje juos vadino Štembergais). Vyrai išliko. Karolis buvo kalėjime, vėliau grįžo, o Jonas slapstėsi. Į tremtinių vagoną pateko moterys su mažais vaikučiais: Paulina Šternbergienė-Pakalnienė su senute motina Morta Mikuževičiene ir trimis dukrelėmis - Irena, Terese, Justina; Ona Šternbergienė su motina Terese Uogintiene, sūneliu Romų Uogintu ir trimis dukrelėmis - Jone, Dalia ir Zita.

Po mėnesio ešelonas pasiekė Vidurinę Aziją - Tadžikiją. Iš Alytaus pušynų moterys su vaikais pateko į visiškai kitokios gamtos sąlygas - Vachšos slėnį - karštą, sausą kalnų kraštą, kur skurdo žmonės su chalatais, tiubeteikomis - musulmonai - gyveno iš molio drėbtose pirkelėse, gėrė nešvarų arykų vandenį. Klimato kontrastas, badas, ligos - ypač maliarija ir dizenterija - sunkus darbas medvilnės laukuose karšty je greitai pakirto tremtinių sveikatą. Žmonės krito vienas po kito. Tremtiniai buvo išskirstyti į kolchozus. O.Šternbergienė ir P.Šternbergienė-Pakalnienė pateko į Andrejevo kolchozą. Iš ten O.Šternbergienė (1946m. lapkričio 8d.) į Lietuvą dukterėčiai rašo: "...Mes esam dar gyvi, o apie sveikatą nėra ką kalbėti. Vaikučiai serga maliarija... visi gulėjo maliarijos krečiami, babytė labai nusilpo, o aš sergu kojom ir rankom - labai pūliuoja, atsivėrė žaizdos, nežinau nei nuo ko. Pas mus irgi artinasi žiema... Mes dabar pripratę prie karščio, tai sunku šaltį pakęsti, ypač kai esam basi ir neturim kuo apsirengti. Badas mus spaudžia visai... Aš negaliu tau aprašyti, kaip man yra sunku... Tiesiog einu iš proto. Ką reiks toliau daryti..."

Mergaitės, ieškodamos maisto šiukšlynuose, buvo apkandžiotos benamių šunų. Neišlaikę nepakenčiamų sąlygų viena po kitos mirė abi močiutės ir mažiausios dukrelės. Paulina Šternbergienė-Pakalnienė, sunkiai sirgdama, ištinusi turėjo kasti arykus, kol pakliuvo į Kurgan Tiubė ligoninę. Jos aplankyti nuėjusios dukrelės gyvos neberado ir nieko daugiau apie mamytę nesužinojo - nei kada mirė, nei kur palaidota. Galiausiai mirė ir Ona Šternbergienė. Dviejų šeimų 5 vaikai liko be globos ir pateko į Dušanbės vaikų namus, kur buvo išskirstyti į skirtingas vietas ir vienas apie kitą nieko nežinojo.

Grįžęs iš kalėjimo, Karolis Pakalnis (pavardę susilietuvino prieš tremtį) stengėsi savo šeimą gelbėti, bet tik 1952m. susiieškojo dukras Ireną ir Teresę ir parsivežė į Kauną jau nebemokančias lietuviškai. Kartu grįžo ir Romas Uogintas, o jo sesutės Jonė ir Dalia Šternbergaitės iki šiol nesurastos ir nežinomi jų likimai. Iš vienuolikos asmenų grįžo tik trys. Tadžikijos tremtinių likimo tragiškumas labai panašus į lapteviečių.

Tai tik mažas lašelis iš visos Lietuvos tremtinių skausmo jūros. Neteisūs tie, kurie liepia viską užmiršti. Kaip galima užmiršti neužmirštamą?!

J.ŽELIONIENĖ

Nuteistų mirties bausme 1944-1947 metais sąrašas

Pradžia Nr.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9.

Eil. Nr.	Pavardė, vardas, tėvo v.	gim. metai	nuosp. įvykd. metai	baudž. byl. Nr.
450.	Palionis Jonas, Vincento,	1902	1946	41312/3
451.	Palskys Jonas, Antano,	1907	1945	45021/3
452.	Panavas Antanas, Dominyko,	1912	1946	26497/3
453.	Parskavdas Pranas, Jono,	1902	1945	39221/3
454.	Patumsis Antanas, Jurgio,	1895	1945	7216/3
455.	Paukštė Antanas, Kosto,	1898	1946	39418/3
456.	Paulaitis Germanas, Jurgio,	1912	1945	45519/3
457.	Paulauskas Bronius, Mykolo,	1923	1944	45425/3
458.	Paulauskas Pranas, Juozo,	1898	1945	10100/2
459.	Pauliukonis Bronius, Jono,	1919	1947	40920/3
460.	Pavars Evalds Ernstovič,	1924	194-	—
461.	Pačekajus Kostas, Kazio, (Pačekas, Pačekojus)	1915	1945	43431/3
462.	Paškevičius Jonas, Petro,	1897	1945	9559/3
463.	Paškevičius Pranas, Antano,	1921	194-	34462/3
464.	Paškovskij Vaclov Petrovič,	1898	1945	38477/3
465.	Pažereckas Juozas, Juozo,	1898	1946	39195/3
466.	Pažiūra Vladas, Stasio,	1909	1945	45017/3
467.	Pec Karl Karlovič,	1914	1944	—
468.	Penkauskas Jonas, Juozo,	1902	1945	34210/3
469.	Petrauskas Bronius, Anupro,	1912	1945	П-16962
470.	Petrauskas Jonas, Jono,	1922	1945	4533/3
471.	Petrauskas Jonas, Petro,	1920	1945	13716/3
472.	Petrauskas Juozas, Antano,	1910	194-	34370/3
473.	Petrauskas Jurgis, Anupro,	1905	1945	П-16962
474.	Petrauskas Salvis, Prano, (Petrauskas Stelvis Pranis)	1916	1945	45517/3
475.	Petrauskas Vaclovas, Anupro,	1914	1946	П-16962
476.	Petrašius Jonas, Jono,	1914	194-	—
477.	Petrašun Franc Francevič,	1925	1945	39218/3
478.	Petrikėnas Petras, Juozo,	1912	1946	39172/3
479.	Petrov Semion Ivanovič,	1922	1944	—
480.	Petrovskij Fabian Feliksovič,	1923	194-	—
481.	Petrulis Kazys, Elžbietos,	1902	1945	38632/3
482.	Petruškevičius Juozas, Antano,	1927	1946	35259/3
483.	Petruškevič Ivan Osipovič, (ar įvykdytas nuosprendis?)	1920	194-	28013/3
484.	Petrėnas Bronius, Kazio,	1907	1945	42427/3
485.	Pican Timofej Vasiljevič,	1914	194-	—
486.	Pieža Juozas, Kazio,	1895	1946	34340/3
487.	Pikmanis Aleksandr Karlovič,	1912	194-	—
488.	Pilipavičius Stasys, Stasio,	1915	1946	34652/3
489.	Piliponis Vaclovas, Jokūbo,	1914	1945	38475/3
490.	Pilka Povilas, Augustino,	1905	1945	19196/3
491.	Pivariūnas Alfonsas, Jakimo,	1919	194-	32621/3
492.	Platonov Fiodor Prokofjevič,	1919	194-	—
493.	Poroševskij Roman Bronislavovič, (Turčinskij Roman Janovič)	1925	194-	38532/3
494.	Pravlockij Leontij Gavrilovič,	1910	194-	—
495.	Praškevičius Pranas, Alekso,	1898	1946	38435/3
496.	Preikšas Juozas, Juozo,	1924	1946	41562/3
497.	Prieskienis Jonas, Selvestro,	1909	1944	32987/3
498.	Pris Voldemar Michailovič,	1913	1946	38649/3
499.	Prokofjeva Tatjana Vasiljevna,	1924	194-	—
500.	Prokopjev Grigorij Vasiljevič,	1920	194-	—
501.	Prokopovič Stanislav Ivanovič, (ar įvydytas nuosprendis?)	1924	194-	41268/3
502.	Pronskaitis Antanas, Mykolo,	1914	1945	34099/3
503.	Prostenis Jurgis, Jono,	1908	1945	28479/3
504.	Puidokas Vladas, Dzidoriaus,	1923	1945	16959/3
505.	Pukenis Anicetas, Klemanso,	1902	1945	43429/3
506.	Pupelis Jonas, Alfonso,	1923	1946	38736/3
507.	Pšetulskis Vaclovas, Eustachijaus,	1910	1945	38537/3

(B. d.)

Jie sakė: "Kelsis Lietuva ir žuvę už ją"

1946m. vasario 23d. Pakruojo raj. Guostagalio apyl. apsupti prie Oniūnų k. žuvo šie partizanai: Jonas Bajoriūnas-Varniukas-Vakaras, g.1927m., Gailionių k.; Povilas Barauskas(?), g.1924m.; Motiejus Beleckas-Peleckis-Viesulas, g.1919m., Linkuva; Adolis Biliūnas-Cvirka, g.1928m., Linkuva; Jonas Blavaščiūnas-Ciongas, g.1922m., Austakynė; Kazimieras Janeliūnas-Voverė, g.1926m., Valdeikiai; Bronius Januševičius-Žirnis, g.1926m., Nakiškiai; Jonas Momeniškis, g.1921m., Valdeikiai; Bronius Pakalnis-Aukštikalnis, g.1896m.,Linkuva; Ignas Paltarokas, g.1916m., Narteikiai; Jurgis Petrauskas-Rasputinas, g.1914m., Gailioniai; Baltrus Plūkas-Varnėnas-Šarūnas, g.1928m., Guostagalis; Kazys Požėla(?), g.1891m., Ūdekai; Pupinis (?); Mykolas Simonaitis (?), Vaškai; Petras Šimoliūnas-Brendyla, g.1925m.; Juozas Tinteris, g.1926m.; Juozapas Žandaris-Mūsiškis, g.1928m., Viduvalkiai.

Memoriale pagerbtas partizanų atminimas

Tikslesnes žinias apie partizanus prašom siųsti straipsnio autoriui: a.d.1665, Vilnius, 2010.

Už žuvusiuosius Joniškėlio bažnyčioje vasario 24d. buvo aukojamos šv.Mišios. Po pamaldų iškilminga eisena patraukė į partizanų memorialą miestelio centre, kur prisiekė savanoriai. Trečioji ir didžiausia partizanų žūties 50-mečio minėjimo dalis vyko mokyklos salėje.

Partizanų giminės nuoširdžiai dėkoja kunigui B.Urbonui, Joniškėlio seniūnui, Pasvalio raj.vicemerui, Pasvalio tremtinių, Lietuvos šaulių sąjungos Panevėžio rinktinės chorams, LPKTS ir visiems, prisidėjusiems prie partizanų žūties 50-mečio paminėjimo.

Kazimieras GARŠVA

"Amžinasis Lietuvos istorijos kalendorius"

1996m. kovo mėn. sukanka

11d. - 635 metai, kai 1361m. Lietuvos didysis kunigaikštis Kęstutis pateko į kryžiuočių nelaisvę. Buvo kalinamas Marienburgo pily, iš kurios sėkmingai pabėgo.

12d. - 100 metų, kai 1896m. Šateniuose, Kėdainių raj., gimė Juozas Urbšys, diplomatas, užsienio reikalų ministras, vertėjas. 1940m. sovietinės valdžios areštuotas ir ištremtas iš Lietuvos. Mirė 1991m. Kaune.

15d. - 420 metų, kai 1576m. Steponas Batoras, palikęs Vengriją valdyti savo broliui, atvyko į Lenkiją. Krokuvoje jis buvo vainikuotas Lenkijos karaliumi ir Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu.

16d. 50 metų, kai 1946m. Vilniuje kagėbistai suėmė pogrindinės rezistencijos organizacijos - Lietuvių tautinės tarybos vadovus: Joną Noreiką- generolą Vėtrą, Stasį Gorodeckį ir Oną Lukauskaitę- Poškienę. Organizacijos tikslas - sujungti centralizuotai vadovauti visoms Lietuvos rezistencinėms organizacijoms.

22d. - 80 metų, kai 1916m. Šakėnų kaime, Šilalės raj., gimė Stasė Vanagaitė- Petersonienė, rašytoja. Studijavo Klaipėdoje ir Vilniuje. 1944m. pasitraukė į Vakarus, apsigyveno JAV. Išleido knygų: "Skomantų piliakalnio legenda", "Kunigas Alfonsas Lipniūnas" ir kt.

125 metai, kai 1871m. Akmenėje gimė Liudvikas Jakavičius, varpininkas, knygų ir kalendorių leidėjas, memuaristas, draudžiamos literatūros platintojas. Mirė 1941m. Anykščiuose.

Povilas MEŠKAUSKAS

Mieli mūsų skaitytojai!

Prašome pratęsti "Tremtinio" prenumeratą II ketvirčiui. Trijų mėnesių prenumeratos kaina su pašto paslaugomis - 8,76 Lt. Laikraščio indeksas 67388. Kviečiame "Tremtinį" prenumeruoti ir užsienio lietuvius (siunčiame paštu)! Nelikite be "Tremtinio"!

Primename - šiandien kviečiame į LPKTS būstinę (Kaunas, Laisvės al.39, IIa.) "Tremtinio" skaitytojus pokalbiui apie laikraštį, jo turinį, problemas, platinimą. Laukiame!

Atitaisymas

LLKS pirmininko J.Čeponio kreipimesi ("Tremtinys", Nr.9) prasprūdo klaida: neturėtų būti minimas Uldukis - jis neapdovanotas Gedimino ordinu. Atsiprašome.

ATSILIEPKITE!

Nuotraukoje matome Buriat- Mongolijos, Zaigrajevo rajono, Verchnij Naryn gyvenvietėje 1956 05 30 vaikų, priėmusių Pirmąją Komuniją. Viduryje sėdi kunigas Petras Jasas. Aš stoviu antroje eilėje iš dešinės pirmoji.

Šiemet sukanka 40 metų nuo šios mums įsimintinos dienos. Norėtųsi sužinoti, kaip susiklostė jų likimai.

Gal turite daugiau žinių, nuotraukų apie kun. P.Jasą? Kas autorius šios nuotraukos? Atsiliepkite. Prašau parašyti apie save adresu: *Rasutei JOKUŽYTEI-STASIULEVIČIENEI, Kalniečių g.255-64, Kaunas 3043.*

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Aleksandras Stasiulevičius
1930-1996

Vasario mėn. 16d. mirė Aleksandras Stasiulevičius. Velionis gimė Kauno apskr. Rokelių k. ūkininkų šeimoje. 1947m. baigęs amatų mokyklą, dirbo šaltkalviu aviacijoj.

1952m. sausio mėn.25d. buvo ištremtas į Tomską. 1956m. balandžio mėn. 21d. grįžo į Lietuvą. Iki mirties dirbo Kauno radijo matavimų technikos mokslinių tyrimų institute. 1961m. vedė, užaugino du sūnus.

Taurus Aleksandro gyvenimas kaip žiburys švies velionio vaikams, anūkams ir visiems, kurie patyrė jo dvasios šilumą.

LPKTS Kauno skyrius

Jonas Morkūnas
1910-1996

Sausio 22d. Širvintose mirė politinis kalinys Jonas Morkūnas.

Velionis gimė 1910m. Musninkų valsč.Juodonių k. ūkininko šeimoje. 1944m. su broliais išėjo partizanauti. 1945m. suimtas ir ištremtas į Vorkutą. Dirbo anglių kasyklose. Išleistas iš lagerio, išsikvietė žmoną su sūnumis. Į Lietuvą grįžo tik 1970m., įsikūrė Širvintose.

Marija Valickienė
1900-1996

Vasario 8d. mirė buv.politinė kalinė, partizano motina Marija Valickienė.

Velionė gimė Varėnos valsč., Mergežerio k. Ištekėjo, augino 6 vaikus. 1947m. birželio mėn. su dukra Onute suėmė už ryšį su partizanais. Mariją nuteisė 10 metų. Kalėjo Gorkio sr.lageriuose. 1956m. ištrėmė į Sibirą pas šeimą. 1958m. grįžo į Lietuvą. Tremtyje mirusio vyro palaikus parsivežė tik 1990m.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Onutę, gimines ir artimuosius.

LPKTS Varėnos sk.

Antanas Mikučiūnas
1928-1996

Vasario 8d. staiga mirė tremtinys Antanas Mikučiūnas.

1948m. su tėvais ir seserimi ištremtas į Krasnojarsko kr. Dirbo taigoje miško darbus. Vedė, užaugino du sūnus ir dukterį. 1957m. grįžo į Lietuvą.

Palaidotas Veisiejų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus, dukrą ir artimuosius.

LPKTS Veisiejų sk.

Vladas Trimonis
1920-1996

Vasario 9d. mirė Vladas Trimonis, gimęs 1920m., Utenos apskr. Molėtų valsč. Laumėnų k. Tai buvęs mokytojas, 1941m. sukilėlis partizanas; partizanavo J.Žvinio, o nuo 1944m. J.Katino būriuose. 1944m. Ažuožerio k. Molėtų valsč. V.Trimonio šeimą sušaudė lenkų Armija krajova.

Viešpatie, suteik Jam amžiną ramybę.

Liūdi Jo mokiniai

Romualdas Staugaitis
1924-1996

Gimė Kaišiadoryse. 1941 06 14 iš Eišiškių ištremtas į Altajaus kr. 1942m. pervežtas į Trafimovską prie Laptevų jūros. 1952m. vedė. Į Lietuvą grįžo 1959m., apsigyveno Jurbarke. Vadovavo LPKTS Jurbarko sk. tarybai. Nors ir silpnos sveikatos, velionis buvo kupinas sumanymų ir ryžto.

Staigi mirtis vasario 17d. nutraukė jo gyvybės siūlą. Palaidotas Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir vaikus.

LPKTS Jurbarko sk.

Domininkas Vanagas
1913-1996

D.Vanagas gimė ūkininkų šeimoje Vilučių k. Užpalių parapijoje Utenos apskr.

1948m. gegužės 22d. ištremtas su šeima į Krasnojarsko kr., Kazačinsko raj. Kakornoje, vėliau Porog gyvenvietę. Dirbo miško ir kt. darbus.

1956m. grįžo į Lietuvą palaužta sveikata. Išaugino dukterį Aldutę.

Palaidotas Panevėžio Katedros kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Panevėžio sk.

TREMTINYS
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 209530
lit. red.: *Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė*
korekt.: *Audronė Kaminskienė*
tech.red.: *Vesta Milerienė*
Kaina 70ct
1996m.kovo 15d. Nr. 11 (200). SL289. Vyr. redaktorius Romualdas Jurelionis
Maketavo *Kazimieras Žemaitis*. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 4100. Užs. Nr.0354

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime. Rankraščiai negrąžinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.